

**MATERIJAL ZA XVIII. SAVJETOVANJE
UDRUŽENJA:
DOGRADNJA KAZNENOPRAVNOG
SUSTAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Održavanje savjetovanja omogućila je djelomična financijska potpora
Pravosudne akademije Ministarstva pravosuđa RH

Dr. sc. Irma Kovčo Vukadin*

STANJE I KRETANJE KRIMINALITETA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

U radu se uvodno naznačuje stanje kriminaliteta u svijetu i u zemljama europskog prostora. Radi analize stanja i kretanja kriminaliteta u Hrvatskoj razmatraju se podaci policije o broju prijavljenih kaznenih djela za period od 1998. do 2004. godine te podaci Državnog zavoda za statistiku, i to za punoljetne i maloljetne prijavljene, optužene i osuđene osobe. Iz predočenih podataka vidi se blagi porast kriminaliteta i posebno tzv. općeg kriminaliteta. Kod punoljetnih osoba najzastupljenija je dobna skupina od 21 do 29 godina, žene sudjeluju sa 9,2%, a recidivizam je prisutan u 10,4% slučajeva. Od sankcija izrečenih punoljetnim osobama u analiziranom razdoblju dominira uvjetna kazna zatvora, primjetan je blagi silazni trend izricanja bezuvjetne kazne zatvora te uzlazni trend izricanja sigurnosnih mjera.

Za maloljetne osobe bilježi se pad broja prijavljenih maloljetnika od 2001, u strukturi kriminaliteta prevladava imovinski kriminalitet i kaznena djela zloporabe opojnih droga. Maloljetnici čine kaznena djela u supočiniteljstvu u 37,8% slučajeva, i to najčešće s drugim maloljetnikom ili djetetom (49,8%), recidivizam je zastupljen sa 4,1%, djevojke sudjeluju u skupini osuđenih maloljetnih osoba sa 5,4%. Od izrečenih sankcija prevladavaju odgojne mjere (96,2%), a ističe se afirmacija pridržaja maloljetničkog zatvora.

UVOD

Kriminalitet i društvena reakcija na kriminalitet važan su globalni i lokalni fenomen u suvremenom ljudskom društvu. O kriminalitetu se govori kao o lokalnom, regionalnom, kontinentalnom i svjetskom problemu i nastoje se naći učinkoviti načini suzbijanja te negativne društvene pojave. U izvješću o stanju kriminaliteta u svijetu na 11. kongresu UN o prevenciji kriminaliteta i kaznenom pravosuđu (2005) navodi se da generalna slika kriminaliteta pokazuje prisutnost

* Dr. sc. Irma Kovčo Vukadin, docentica, načelnica Visoke policijske škole

* Stajališta iznesena u ovom radu nisu službena stajališta MUP-a RH.

i utjecaj kriminaliteta u svim dijelovima svijeta, s različitim udjelom i različitim trendovima. Tako se u periodu od 1995. do 2002. godine uočava blago povećanje prijavljenog kriminaliteta (ukupno povećanje 12%). Tjelesni napadi porasli su 22%, a znatnije povećanje zabilježeno je za kaznena djela u vezi s drogom (47%) i za razbojništva (41%). Provale, ubojstvo i krađe vozila su u padu, a silovanje i prevara pokazuju stabilne stope.

Prema izvješću World Prison Brief (2001), u svijetu je trenutačno u zatvorima najmanje 8,7 milijuna ljudi (bilo u istražnom zatvoru, bilo na izdržavanju kazne). Svjetska stopa zatvoreničke populacije tako, imajući na umu da je broj ljudi u svijetu dosegao oko 6,1 bilijuna, iznosi 140. U toj stopi prednjači Amerika (700), a prati je Ruska Federacija sa stopom od 635. U istom izvješću navodi se da je u periodu od 1997. do 2000. u Americi zabilježen 12%-tni porast zatvoreničke populacije, u Tajlandu 57%, Sloveniji 51%, a Hrvatskoj 24%.

Bilo koja rasprava o kriminalitetu počinje razmatranjem stanja kriminaliteta na određenom prostoru u određenom vremenu. Postoje mnoge razlike u pogledu izvora službenih podataka o kriminalitetu i pravnim definicijama kaznenih djela, što predstavlja određene poteškoće u međunarodim komparativnim studijama. Kao glavne komparativne izvore podataka o kriminalitetu Tonry (2005) navodi službene državne podatke o stopi kriminaliteta, podatke o ubojstvima koje kompilira Svjetska zdravstvena organizacija, međunarodno istraživanje žrtava kriminaliteta (ICVS – International Crime Victims Survey), European Sourcebook of crime and criminal justice statistics i projekt Cambridge University *Cross-national studies in crime and justice*.

Procjena stanja kriminaliteta na nekom području trebala bi biti polazna osnova za osmišljavanje i strukturiranje kaznene politike koja bi trebala obuhvaćati znatno šire područje od pooštavanja ili ublažavanja zakonskih okvira kažnjavanja, na što se uglavnom, prema osobnom dojmu, svodi kaznena politika u Hrvatskoj. Osjećaj sigurnosti ili nesigurnosti građana važno je pitanje koje prepoznaju političari u svojim nastojanjima održavanja ili postizanja političke moći. Slika kriminaliteta u građana nerijetko se razlikuje od stvarne, službene slike jer je stvorena medijskim senzacionalističkim prikazom kriminaliteta u kojem se naglasak stavlja na slučajeve ekstremnog nasilja, jer takvo izvještavanje "diže tiraže". U takvim situacijama političari odgovaraju na emocionalne zahtjeve građana za boljom zaštitom koja uglavnom u pravilu ide prema pooštavanju zakonskih okvira kažnjavanja. Tako se kaznena politika sve više udaljava od stručno i znanstveno utemeljene strategije društvenog odgovora na kriminalitet i postaje samo sredstvo za ostvarenje nekih drugih ciljeva.

U Americi je (www.sentencingproject.org) provedena analiza studija o kriminalitetu, kažnjavanju i javnom mnijenju. Kao najznačajniji zaključci navode se ovi: javnost je generalno pogrešno informirana o kriminalitetu i kaznenoj politici; javno mnijenje je znatno kompleksnije od pretpostavki političara; političari pogrešno ocjenjuju javno mnijenje; javno mnijenje se mijenja u odnosu

na političke inicijative; opozicija javnosti prema rehabilitaciji i prevenciji se preuveličava; javnost prihvaća alternativne opcije kažnjavanja - kad su ponuđene.

Riklin (1997) kritizira kaznenu politiku u Americi navodeći kako u Americi vlada klima represije zasnovana na retribucijskom načelu osvete, tj. vjerovanju da se kriminalitet može djelotvorno suzbijati samo strogim kaznama, te u zaključnom dijelu navodi kako iznenađuje da zemlja koja toliko ističe ustavnost i koja ima običaj energično protestirati protiv nepoštovanja ljudskih prava u inozemstvu nije samokritičnija prema svojoj realnosti koja je djelomično teška, tj. nedostojna čovjeka. Evaluacijske studije o učincima strože politike sankcioniranja ne nalaze čvrstu vezu između povećanja stope zatvaranja i pada kriminaliteta (Blumstein, Wallman, 2000).

Chevigny (2003:79), govoreći o kaznenoj politici kao elementu predizbornih kampanja, navodi da se "političke kampanje doslovno vode protiv države, s primjedbama da su sudska, izvršna i zakonodavna vlast preslabe u suočavanju s kriminalom. Kampanje se vode i protiv stručnjaka, zagovarajući primitivni pristup kriminalitetu koji je u suprotnosti s postupnim pristupom koji zagovaraju mnogi kriminolozi. Privlačnost kaznene politike nije ograničena na sve u opoziciji; retorika po kojoj građanima prijeti opasnost, kako ljudima tako i imovini, po kojoj će ih kaznena politika kandidata učiniti sigurnima, dok će prijedlozi njihovih oponentata povećati opasnost, nešto je čemu tek neki od onih koji su u kampanjama - kao pozicija ili opozicija - mogu odoljeti. Izazov populizma straha zavede političare, čak i onda kad su svjesni da je takva politika povezana s autoritarnom ulogom i usmjerava demokraciju u tom smjeru".

Tonry je (1998) također kritičan prema načinima kontrole kriminaliteta u Americi i objašnjava kako je kontrola kriminaliteta postala važno izborno političko pitanje koje se temelji na simbolima i retorici, a ne na stručnosti i znanju.

Odbor ministara Vijeća Europe donio je Preporuke br. 8 o kaznenoj politici u Europi u doba promjene (prihvaćena 5. rujna 1996). U smislu općeg nacionalnog odgovora na kriminalitet vrijedno je uvodno navesti neke od tih preporuka:

- "nijedno društvo nije bez kriminaliteta i stoga glavni cilj kaznene politike ne može biti eliminiranje kriminaliteta, već održavanje kriminaliteta u najmanjim mogućim okvirima" (ovo je važna napomena s obzirom na to da javni istupi određenih političara još uvijek reflektiraju mehanicističko poimanje po kojem je kriminalitet "rak rana" društva koju je moguće odstraniti oštrim mjerama represije;
- "svaka država članica treba imati koherentnu i racionalnu kaznenu politiku usmjerenu na prevenciju kriminaliteta, uključujući socijalnu prevenciju (npr. socijalna i ekonomska politika, obrazovanje, informacije, itd.), situacijsku prevenciju (npr. mjere za smanjenje prilika i načina izvršenja kaznenih djela

itd.), individualizaciju kaznene reakcije, promoviranje alternative institucionalnim sankcijama, socijalnu reintegraciju počinitelja i pružanje pomoći žrtvi" (dakle kaznena politika puno je više od pooštavanja zakonskih okvira kažnjavanja);

- "u kreiranju kaznene politike vlade trebaju primiti savjet i aktivno surađivati sa stručnjacima koji su direktno povezani s provedbom politike; trebaju se isto tako savjetovati sa znanstvenicima iz različitih područja imajući na umu kaznenu politiku";
- "kaznena politika mora biti koordinirana s drugim politikama zato što socijalne, ekonomske i druge mjere često direktno utječu na kriminalitet i zato što učinkovita prevencija kriminaliteta zahtijeva stabilno okruženje";
- "uputno je da države kreiraju jedinicu za koordinaciju kaznene politike u vladi ili horizontalnu strukturu za suradnju relevantnih tijela; nadalje je uputno da države podržavaju razvoj strategije prevencije kriminaliteta na lokalnoj ili regionalnoj razini" (u Hrvatskoj, prema saznanjima autorice, još ne postoji neko relevantno stručno, interdisciplinarno tijelo na bilo kojoj državnoj razini koje bi se stručno i znanstveno bavilo pitanjima kriminaliteta i prevencije kriminaliteta. Podrazumijeva se da je to pitanje od općeg društvenog interesa pa je bavljenje njime disperzirano po resornim ministarstvima koja se od operativne razine suočavanja s problemima ne stižu baviti konceptijskim i strateškim pitanjima pa tako "svačije" područje postaje "ničije" područje);
- "javnost mora biti informirana o problemu kriminaliteta. Ni kaznena politika ni kaznenopravni sustav ne mogu biti učinkoviti bez podržavajućih stajališta javnosti i čak aktivnog sudjelovanja javnosti" (upravo u smislu informiranja javnosti važno je postojanje odgovarajućeg stručnog tijela jer se informiranje javnosti u postojećim okvirima svodi na informiranje koje nude mediji, što stvara iskrivljenu sliku o kriminalitetu).

Na razini Europske unije donesen je dokument *Prevenција kriminaliteta u Europskoj uniji* (2004) u kojem se govori o prevenciji tzv. rasprostranjenog kriminaliteta (definiran kao neorganizirani kriminalitet) o poduzimanju aktivnosti na lokalnoj razini, ali i u okviru suradnje i na razini Europske unije. U tom smislu navodi se da su, prema stajalištu Komisije, "glavne zadaće i aktivnosti koje treba provesti na razini EU sljedeće: razmjena iskustava između tvorca politike postupanja i stručnjaka za prevenciju; definiranje i usklađivanje prioriteta za aktivnosti; usklađivanje oko politike postupanja/mjera u prevenciji kriminaliteta za koje se pokazalo da djeluju (dobra praksa); usklađivanje jedinstvene metodologije pripreme, provedbe i ocjene politike postupanja u prevenciji; podizanje svijesti diljem Unije o značenju prevencije općeg kriminaliteta; usklađivanje zajedničkih istraživanja koja će se provesti kako bi se popunile praznine u istraživanju; provođenje zajedničkih prevencijskih projekata;

nadzor i ocjena nacionalnih politika preventivnog postupanja; poboljšanje usporedivosti nacionalnih statističkih podataka kako bi se utvrdile razlike u razini kriminaliteta (kako bi se mogli prepoznati uzroci uspješne/neuspješne politike postupanja)." Kao prioriteta područja kriminaliteta navode se maloljetnički kriminalitet, urbani kriminalitet i kriminalitet vezan za drogu.

KRIMINALITET U EUROPI

Kriminalitet u svakom društvu reflektira generalna zbivanja u svijetu i specifična zbivanja u konkretnom društvu. Vrlo je fleksibilan i prilagođuje se svim aktualnim promjenama, kako na globalnoj, tako i na lokalnoj razini. Iz tog razloga postoji konstantna potreba povećanja ulaganja u suzbijanje kriminaliteta radi redukcije straha od kriminaliteta u građana i tako podizanja kvalitete življenja.

Procjena trendova kriminaliteta i prakse kaznenog pravosuđa stalna je zadaća Vijeća Europe s ciljem stvaranja prikladnih i aktualnih podataka u svrhu osmišljavanja politike suzbijanja kriminaliteta. U tom je kontekstu Europski odbor za probleme kriminaliteta (CDPC: European Committee on Crime Problems) 1993. godine formirao skupinu stručnjaka za analizu trendova kriminaliteta i praksi kaznenog pravosuđa u smislu praćenja statistike i drugih kvantitativnih podataka o kriminalitetu i kaznenopravnim sustavima. Skupinu su činili stručnjaci iz Francuske, Njemačke, Mađarske, Nizozemske, Švedske, Švicarske i Velike Britanije. Godine 1995. skupina stručnjaka napisala je prijedlog publikacije *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics* u kojem dokazuju važnost postojanja komparativnih prikaza kriminaliteta i kaznenopravnih sustava, bez obzira na ograničenja koja proizlaze iz različitih zakonodavstava. Nakon publiciranja prvog izdanja, Vijeće Europe više nije moglo financirati taj projekt pa su obvezu financiranja preuzeli britansko Ministarstvo unutarnjih poslova, švicarsko Ministarstvo vanjskih poslova i nizozemsko Ministarstvo pravosuđa. Od 2001. godine nizozemsko Ministarstvo pravosuđa održava i web stranicu sa svim podacima objavljenim u izdanju iz 1999. godine (www.europeansourcebook.org)

U ovom poglavlju prikazani su temeljni podaci iz izdanja 2003. godine (*European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003*) kako bi se dobila generalna slika o kriminalitetu na području Europe.

Prije predočivanja i interpretiranja podataka treba naglasiti ograničenja koja proizlaze iz međunarodnih komparativnih prikaza o kriminalitetu. I autori izdanja iz 2003. godine navode da službeni podaci o kriminalitetu ovise o tri skupine okolnosti. To su a) aktualne okolnosti poput voljnosti za izvršenje kaznenog djela, struktura mogućnosti izvršenja kaznenog djela, rizik detekcije, voljnost

javnosti da prijavi viktimizaciju i učinkovitost tijela kaznenopravnog sustava; b) zakonske okolnosti poput kaznenog zakona, zakona o kaznenom postupku i drugim relevantnim zakonima, formalne organizacije tijela kaznenopravnog sustava i neformalne primjene zakona u svakodnevnom životu; c) statističke okolnosti poput formalnog prikupljanja podataka, pravila prikupljanja podataka i njihove praktične primjene.

U tablici 1 dan je pregled ukupnog broja kaznenih djela na 100.000 stanovnika u 29 zemalja te je izračunana prosječna stopa za period od 1995. do 2000. godine. Izvor podataka su policijske statistike (u publikaciji se osim policijske koriste statistike tijela kaznenog progona – prijave i osude te statistike korekcijskog sustava – izvršenje sankcija).

Kad se govori o podacima temeljenim na policijskim statistikama, treba imati na umu njihova ograničenja i specifičnosti. Policijske statistike ne odražavaju nužno realnu sliku stanja kriminaliteta iz više razloga. Prvi od razloga je neprijavljivanje viktimizacije. Žrtve određenih kaznenih djela ne prijavljuju vlastitu viktimizaciju iz različitih razloga – ne znaju da je ponašanje kojem su bile izložene kažnjivo, zbog straha od reakcije javnosti (posebice kod žrtava seksualnih delikata ili obiteljskog nasilja) ili od počinitelja, zbog nepovjerenja u kaznenopravni sustav ili zbog neznatne štete. Drugi mogući razlog je nekvalificiranje događaja kao kaznenog djela od strane policije; zatim činjenica da žrtva ili svjedok može podnijeti prijavu državnom odvjetništvu i slično.

Ukupan broj kaznenih djela u ovoj se tablici odnosi na standardnu definiciju koja uključuje sva kaznena djela, pa i prometne delikte. Kaznena djela podrazumijevaju sva ona ponašanja koja su procesuirana od državnog odvjetništva ili suda, a ponašanja koja su procesuirana od policije (prometni prekršaji i neki prekršaji protiv javnog reda) nisu uključeni. Podaci za određene zemlje ne uključuju prometne delikte (Belgija, Danska, Francuska, Njemačka, Malta, Engleska i Wales), a podaci za određene zemlje uključuju i prometne prekršaje (Bugarska, Cipar, Portugal, Švedska).

Promatramo li prosječne stope u analiziranom periodu, uočava se da se prosječna stopa kreće od 567 na Cipru do čak 13.370 u Švedskoj. Naravno, treba imati na umu prethodno navedene napomene o definiranju ukupnog kriminaliteta. Promatra li se podatak za svaku pojedinu državu u analiziranom periodu, uočava se relativna stabilnost u stopi kaznenih djela s manjim silaznim ili uzlaznim tendencijama. Podaci o stopi kriminaliteta u Hrvatskoj govore da se nalazi u skupini zemalja s najnižom prosječnom stopom kriminaliteta od ukupnog broja analiziranih zemalja.

Udio kriminaliteta žena u ukupnom broju analiziranih zemalja niži je od 30%, a najveći udio osumnjičenih maloljetnih počinitelja nalazi se kod provale u dom, krađe motornog vozila i razbojništva, dok se najniži udio maloljetnih počinitelja nalazi kod ubojstva i prometnih delikata (ESCCJS, 2003).

Tablica 1.

Stopa kaznenih djela (ukupan broj kaznenih djela na 100.000 stanovnika)

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjeak
Austrija	6.049	6.026	5.966	5.930	6.081	6.891	6.157
Belgija	7.439	7.569	8.268	8.595	8.558	-	8.086
Bugarska	2.373	2.261	2.823	1.995	1.747	1.779	2.163
Hrvatska	1.414	1.335	1.275	1.316	1.368	1.597	1.384
Cipar	552	613	526	577	559	575	567
Republika Češka	3.638	3.823	3.918	4.139	4.150	3.811	3.913
Danska	10.300	10.043	10.052	9.414	9.290	9.447	9.758
Estonija	2.667	2.410	2.810	3.156	3.579	4.038	3.110
Finska	9.778	9.568	9.369	9.658	9.879	10.262	9.752
Francuska	6.336	6.134	6.002	6.106	6.086	6.405	6.178
Njemačka	8.151	8.106	8.026	7.871	7.670	7.616	7.907
Grčka	3.138	3.325	3.587	3.654	3.532	3.482	3.453
Mađarska	4.876	4.536	5.021	5.882	4.970	4.445	4.955
Irska	2.838	2.774	2.477	2.307	2.165	1.930	2.415
Italija	3.960	4.226	4.250	4.218	4.123	-	4.155
Latvija	1.552	1.531	1.492	1.487	1.813	2.087	1.660
Litva	1.656	1.858	2.076	2.146	2.123	2.275	2.022
Luksemburg	6.924	6.630	5.783	6.367	6.241	5.216	6.193
Malta	-	-	-	3.834	4.124	4.344	4.101
Nizozemska	7.911	7.617	7.807	7.782	8.128	8.215	7.910
Poljska	2.525	2.324	2.567	2.775	2.901	3.278	2.728
Portugal	3.276	3.229	3.218	3.407	3.615	3.615	3.393
Rumunjska	1.309	1.421	1.600	1.773	1.619	1.578	1.550
Slovačka	2.137	1.850	1.716	1.740	1.741	1.642	1.804
Slovenija	2.019	1.988	2.015	2.920	3.283	3.614	2.640
Španjolska	2.285	2.338	2.319	2.420	2.407	2.308	2.346
Švedska	12.985	13.267	13.493	13.318	13.462	13.693	13.370
Turska	479	554	617	563	681	711	601
UK:Engleska i Wales	9.831	9.675	8.703	9.753	10.091	9.817	9.645

Izvor: European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003

Osim generalne stope kriminaliteta, prezentirani su komparativni podaci za tri klasična kaznena djela – ubojstvo, silovanje i razbojništavo. Tako tablica 2 sadržava podatke o stopi ubojstva za 29 od ukupno analiziranih 39 država (u izvorniku). Prema standardnoj definiciji, ubojstvo znači umišljajno ubojstvo. Ta definicija uključuje i napade sa smrtnom posljedicom, eutanaziju i čedo-

morstvo, no isključuje pomoć u samoubojstvu. Kako se nacionalne službene statistike razlikuju, tako u podacima određenih zemalja u definiciju ubojstva nisu uključeni napadi sa smrtnom posljedicom (Belgija, Republika Češka, Danska, Estonija, Grčka, Mađarska, Latvija, Malta, Nizozemska, Rumunjska i Slovenija); u podacima određenih zemalja nisu uključeni slučajevi eutanazije (Estonija, Grčka, Irska, Italija, Latvija, Malta i Slovenija); čedomorstvo nije sadržano u podacima za Republiku Češku, Grčku i Rumunjsku, a u podacima za Austriju, Bugarsku, Latviju i Slovačku uključeni su i slučajevi pomoći u samoubojstvu (što izlazi iz standardne definicije ubojstva).

Podaci za 27 od ukupno 29 odabranih zemalja (za Portugal i Švedsku nisu dostavljeni podaci) pokazuju kako se prosječna stopa ubojstva kreće od najniže u Irskoj (1,5) do najviše u Estoniji (16,6). Nizozemska pokazuje još višu prosječnu stopu – 17,3, no iskazani su podaci za samo dvije godine. Hrvatska stopa ubojstva iznosi 7,6, što je svrstava u zemlje sa srednjom stopom ubojstva. U određenom broju zemalja bilježi se silazni trend stope ubojstva (Bugarska, Hrvatska, Estonija, Francuska, Njemačka, Italija, Rumunjska i Turska).

Tablica 2.

Stopa ubojstava

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjek
Austrija	2,3	2,4	2,1	2,2	1,5	2,5	2,2
Belgija	4,1	4,3	5,1	5,4	5,3	-	4,8
Bugarska	10,1	9,1	8,8	8,0	7,7	6,7	8,4
Hrvatska	9,4	7,5	7,3	7,2	7,1	6,9	7,6
Cipar	1,6	2,8	1,2	2,5	2,7	1,5	2,0
Republika Češka	2,7	2,6	2,8	3,0	2,6	2,7	2,7
Danska	3,9	4,3	5,2	3,9	4,1	4,1	4,2
Estonija	20,5	18,2	16,9	17,1	13,9	13,2	16,6
Finska	10,3	10,1	9,6	8,8	8,9	9,9	9,6
Francuska	5,2	4,7	4,1	4,0	3,7	4,0	4,3
Njemačka	5,5	5,0	4,6	4,2	3,8	3,8	4,5
Grčka	2,7	3,0	3,3	3,3	2,9	2,7	3,0
Mađarska	4,0	4,0	4,2	4,4	4,1	3,5	4,0
Irska	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,8	1,5
Italija	4,9	4,7	4,6	4,5	4,3	-	4,6
Latvija	11,1	10,3	10,5	9,7	8,8	9,1	9,9
Litva	13,7	11,1	10,7	9,8	9,4	11,0	10,9
Luksemburg	13,7	11,5	13,8	11,0	17,1	14,2	13,5
Malta	-	-	-	2,1	3,1	2,0	2,4

Nastavak tablice 2.

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjek
Nizozemska	17,5	17,2	-	-	-	-	17,3
Poljska	3,5	3,4	3,4	3,2	3,1	3,7	3,4
Portugal	-	-	-	-	-	-	
Rumunjska	3,1	3,0	2,9	2,5	2,1	2,5	2,7
Slovačka	2,4	2,5	2,6	2,4	2,6	2,6	2,5
Slovenija	4,8	5,4	4,2	3,4	3,6	4,0	4,2
Španjolska	2,4	2,4	2,3	2,7	2,8	3,0	2,6
Švedska	-	-	-	-	-	-	
Turska	2,9	2,9	2,7	2,6	2,4	-	2,7
UK:Engleska i Wales	2,7	2,6	2,7	2,7	2,9	3,0	2,8

Izvor: European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003

U tablici 3 prezentirani su podaci o stopi silovanja. Prema standardnoj definiciji, silovanje znači spolni odnos s osobom protiv njezine volje (vaginalno ili na drugi način, npr. analno) i uključuje (gdje je to moguće): nasilni bračni snošaj, spolni odnos s nemoćnom osobom, prisilni spolni odnos s maloljetnom osobom, incestuozni spolni odnos s prisilom ili bez prisile s maloljetnom osobom, a isključuje spolni odnos s maloljetnom osobom bez prisile, druge oblike seksualnih napada. U mnogim je zemljama od 1996. godine proširena zakonska definicija silovanja, posebice s obzirom na silovanja u braku i na maloljetne osobe.

Podaci za analizirane zemlje odstupaju od standardne definicije. Tako odnosi koji ne uključuju vaginalnu penetraciju nisu sadržani u podacima za Latviju i Rumunjsku; nasilni bračni snošaj nije sadržaj u podacima za Grčku i Rumunjsku; spolni odnos bez prisile s nemoćnom osobom nije uključen u podatke za Dansku, Grčku, Nizozemsku i Švedsku; nasilni spolni odnošaj s maloljetnom osobom nije sadržan u podacima za Bugarsku; incestuozni spolni odnos s prisilom ili bez prisile nije sadržan u podacima za Bugarsku, Dansku, Finsku, Mađarsku, Nizozemsku, Poljsku, Slovačku i Englesku i Wales; spolni odnos s maloljetnom osobom bez prisile sadržan je u podacima za Belgiju, Cipar, Italiju, Litvu, Maltu, Portugal, Rumunjsku, Sloveniju i Španjolsku; drugi oblici seksualnih napada sadržani su u podacima za Republiku Češku, Irsku, Italiju, Litvu, Maltu, Portugal i Rumunjsku.

Podaci o prosječnim stopama za analizirane zemlje govore da se ta stopa u periodu od 1995. do 2000. godine kreće od 1,6 u Cipru do čak 23,2 u Irskoj. Stopa silovanja za Hrvatsku iznosi 3,7, što je svrstava u red zemalja s relativno niskom stopom silovanja. Naravno, kod interpretacije stope silovanja treba imati na umu da iskazani brojevi pokazatelji o prijavljenim silovanjima rijetko pokazuju realnu sliku jer je kod te vrste viktimizacije tamna brojka iznimno

velika zbog neprijavljivanja. Seksualna viktimizacija je, ovisno o stupnju razvoja društva, javno proklamiranim vrijednostima i kvaliteti formalnog društvenog odgovora, još uvijek slabo prijavljivana viktimizacija.

Blagi trend porasta stope silovanja primjetan je za analizirani period u Austriji, Belgiji, Hrvatskoj, Italiji, Nizozemskoj i Engleskoj i Walesu.

Tablica 3.

Stopa silovanja

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjeck
Austrija	10,7	10,5	10,8	12,0	12,2	14,3	11,7
Belgija	13,4	14,7	17,1	17,2	18,0	-	16,1
Bugarska	9,1	7,6	8,2	8,3	8,1	7,0	8,0
Hrvatska	2,6	3,4	3,4	3,7	4,1	4,8	3,7
Cipar	1,2	2,0	1,6	1,5	1,5	1,6	1,6
Republika Češka	7,0	6,6	6,4	6,6	6,2	4,9	6,3
Danska	8,4	7,4	8,2	7,9	9,0	9,3	8,4
Estonija	6,9	6,4	6,7	3,7	4,1	5,1	5,5
Finska	8,7	7,7	9,1	9,0	10,0	11,2	9,3
Francuska	12,7	12,4	14,1	13,4	13,6	14,4	13,4
Njemačka	7,5	7,6	8,1	9,6	9,2	9,1	8,5
Grčka	2,2	1,7	2,1	2,0	2,3	2,2	2,1
Mađarska	4,1	4,1	3,8	3,4	3,3	2,9	3,6
Irska	23,4	21,6	26,1	25,5	18,8	23,6	23,2
Italija	1,7	2,0	2,8	3,2	3,3	-	2,6
Latvija	6,3	5,2	4,8	3,4	4,2	5,6	4,9
Litva	5,4	4,6	4,5	4,6	6,2	5,1	5,1
Luksemburg	11,2	9,9	6,2	10,6	6,7	6,9	8,6
Malta	-	-	-	0,5	3,3	3,3	2,4
Nizozemska	9,1	9,2	9,9	10,4	11,2	10,4	10,0
Poljska	6,1	5,4	6,2	6,0	5,8	6,7	6,0
Portugal	5,4	4,9	5,5	4,0	3,8	3,8	4,6
Rumunjska	6,5	6,0	6,1	5,6	6,5	6,1	6,1
Slovačka	3,9	3,9	3,2	2,8	3,2	2,4	3,2
Slovenija	6,4	5,5	6,2	4,6	4,1	6,2	5,5
Španjolska	4,3	-	3,1	3,7	3,2	3,5	3,6
Švedska	19,3	18,2	19,1	22,2	23,7	22,8	20,9
Turska	3,9	7,8	8,0	7,6	5,4	-	6,5
UK:Engleska i Wales	9,9	11,5	12,7	14,6	16,0	16,3	13,5

Izvor: European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003

Tablica 4 sadržava podatke o stopi razbojništva. Razbojništvo, prema standardnoj definiciji, znači krađu od osobe s prisilom ili prijetnjom prisile i (gdje je to moguće) uključuje: otimanje torbe (*bag-snatching*), krađu s nasiljem (*theft with violence*), no isključuje: džeparenje, iznudu i ucjenu. Podaci za pojedine zemlje odstupaju od standardne definicije. Tako podaci za Cipar uključuju iznudu i ucjenu, a podaci za Tursku uključuju džeparenje. Otimanje torbi nije uključeno u podatke za Republiku Češku, Dansku, Italiju, Litvu, Poljsku, Slovačku i Švedsku; krađa s nasiljem nije sadržana u podacima za Republiku Češku, Dansku, Mađarsku i Italiju.

Stopa razbojništva značajno je veća od stope ubojstva i silovanja. Podaci o prosječnoj stopi u periodu od 1995. do 2000. godine govore kako se ona kreće u analiziranim zemljama od 2,3 u Turskoj do 265 u Estoniji. Prosječna stopa za Hrvatsku iznosi 14,4.

Trend porasta stope razbojništva evidentan je u Belgiji, Hrvatskoj, Cipru, Danskoj, Estoniji, Finskoj, Francuskoj, Mađarskoj, Italiji, Poljskoj i Švedskoj. Latvija bilježi neuobičajeno veliki skok u stopi razbojništva u 1999. godini i 2000. godini u usporedbi s prethodnim periodom (koji je, bez konkretnijeg znanja o eventualnim zakonskim ili značajnim društvenim promjenama, nemoguće interpretirati).

Tablica 4.

Stopa razbojništava

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjek
Austrija	26,3	25,8	24,7	27,6	28,1	37,3	28,3
Belgija	130,3	136,4	164,5	192,4	211,7	-	167,1
Bugarska	69,4	68,7	80,2	63,3	52,9	55,4	65,0
Hrvatska	10,4	11,9	12,5	17,1	15,7	18,7	14,4
Cipar	3,0	2,6	3,4	3,6	4,2	5,7	3,7
Republika Češka	38,5	41,5	46,1	41,8	46,9	45,7	43,4
Danska	39,0	43,3	47,8	49,1	52,3	59,3	48,5
Estonija	210,1	192,7	238,5	274,6	341,5	332,1	265,0
Finska	42,9	40,7	39,3	40,6	44,1	50,3	43,0
Francuska	128,9	136,9	138,3	144,3	162,0	186,5	149,5
Njemačka	77,6	82,4	84,8	78,5	74,8	72,2	78,4
Grčka	15,3	14,1	18,7	21,4	19,4	16,1	17,5
Mađarska	25,8	26,2	29,8	29,9	31,1	34,5	29,5
Irska	225,0	230,1	100,9	73,0	84,3	81,1	132,4
Italija	50,0	54,5	57,3	65,7	68,4	-	59,2
Latvija	35,9	41,3	33,6	24,9	108,0	131,4	62,5
Litva	77,2	95,0	108,7	100,1	93,0	120,8	99,1

Nastavak tablice 4.

	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	prosjeak
Luksemburg	61,5	62,5	68,4	87,2	81,5	70,2	71,9
Malta	-	-	-	82,4	54,5	37,3	58,1
Nizozemska	101,6	97,2	90,9	91,7	110,8	117,0	101,5
Poljska	52,5	52,7	62,1	68,9	94,7	111,9	73,8
Portugal	144,4	129,2	139,1	124,3	160,2	170,7	144,6
Rumunjska	18,3	17,1	17,8	15,8	14,9	14,6	16,4
Slovačka	24,4	23,7	22,3	22,8	26,6	23,4	23,9
Slovenija	22,5	33,1	22,4	23,6	29,0	30,1	26,8
Španjolska	219,5	249,4	260,9	261,8	252,1	233,8	246,2
Švedska	65,1	65,7	74,9	75,7	97,3	101,4	80,0
Turska	2,5	2,4	2,1	2,3	2,1	-	2,3
UK:Engleska i Wales	131,2	142,2	120,0	127,6	160,4	180,7	143,7

Izvor: European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics – 2003

KRIMINALITET U HRVATSKOJ

1. Punoljetne osobe

1.1. Prijavljena kaznena djela

U ovom poglavlju analiziraju se podaci o prijavljenim kaznenim djelima u periodu od 1998. do 2004. godine na temelju statistike policije. Kao što je

Grafikon 1.

Broj prijavljenih kaznenih djela (uključujući prometne delikte)

rečeno i u prethodnom poglavlju, statistika policije ne odražava nužno stvarnu sliku kriminaliteta. Grafikon 1 prikazuje kretanje ukupnog broja prijavljenih kaznenih djela u razdoblju od 1998. do 2004. iz kojeg je razvidan trend porasta prijavljenih kaznenih djela koji je bio naročito naglašen u periodu od 1999. do 2001. Nakon tog perioda trend je porasta znatno umjereniji.

Podaci o teritorijalnoj distribuciji prijavljenih kaznenih djela sadržani su u tablici 5 u kojoj je izračunana stopa prijavljenih kaznenih djela po policijskim upravama. Kao područja s najnižom uočenom stopom prijavljenih kaznenih djela u analiziranom periodu ističu se policijska uprava Požeško-slavonska i Krapinsko-zagorska dok se se kao najzasićenija u smislu prijavljenih kaznenih djela ističe policijska uprava Istarska (prosječna stopa te policijske uprave je više nego dvostruko veća od prosjeka Hrvatske). Podaci po pojedinim upravama prate globalni trend prijavljenih kaznenih djela uočen u prethodnom grafikonu.

Tablica 5.

Stopa prijavljenih kaznenih djela policiji (1998-2004),
bez prometnih delikata

Policijska uprava	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	prosjek
Bjelovarsko-bilogorska	834	864	1.078	1.220	1.144	1.051	1.119	1.044
Brodsko-posavska	619	657	1.001	1.008	1.014	960	1.052	901
Dubrovačko-neretvanska	991	998	1.331	1.281	1.345	1.349	1.265	1.223
Istarska	2.269	2.461	3.167	3.374	3.639	3.749	3.946	3.229
Karlovačka	651	834	968	1.420	1.320	1.303	1.550	1.149
Koprivničko-križevačka	728	764	957	1.026	1.207	1.101	1.356	1.020
Krapinsko-zagorska	427	491	594	841	634	630	763	626
Ličko-senjska	449	654	906	1.631	1.593	1.839	1.686	1.251
Međimurska	643	823	868	1.273	1.148	1.074	1.087	988
Osječko-baranjska	682	804	1.020	1.416	1.204	1.293	1.376	1.113
Požeško-slavonska	401	455	491	668	744	751	659	592
Primorsko-goranska	1.376	1.481	1.925	2.451	2.591	2.389	2.403	2.088
Sisačko-moslavačka	610	594	792	1.233	1.073	1.060	1.434	971
Splitsko-dalmatinska	1.425	1.363	1.369	1.564	1.506	1.662	1.696	1.512
Šibensko-kninska	978	1.181	1.308	2.191	2.150	2.180	2.606	1.799
Varaždinska	572	631	687	1.255	1.264	1.049	1.145	943
Virovitičko-podravska	636	699	1.057	1.306	1.041	1.230	1.153	1.017
Vukovarsko-srijemska	666	699	847	1.185	1.177	1.317	1.378	1.038
Zadarska	947	1.022	1.166	1.621	1.809	1.727	1.798	1.441
Zagrebačka	1.775	1.750	1.964	2.248	2.187	2.375	2.560	2.123
Ukupno RH	1.117	1.165	1.375	1.728	1.698	1.750	1.869	1.529

Izvor: Statistike MUP-a. Stope (broj prijavljenih kaznenih djela na 100.000 stanovnika) do 2001. izračunane su prema popisu stanovništva iz 1991. godine, a od 2002. godine su izračunane prema popisu stanovništva iz 2001. godine

Tablica 6 sadržava podatke o strukturi prijavljenih kaznenih djela. U smislu udjela u ukupno prijavljenom kriminalitetu razvidna je dominacija općeg kriminaliteta (više od polovice prijavljenih kaznenih djela spada u tu skupinu), koji značajno raste od 2001. godine. Udio gospodarskog kriminaliteta je u padu od 2000. godine, udio kaznenog djela zlouporabe droga pokazuje određene oscilacije sa silaznim trendom od 2002. godine; viktimizacija djece i maloljetnika pokazuje uzlazni trend, a prometni delikti pokazuju manje oscilacije.

Tablica 6.

Struktura prijavljenih kaznenih djela (1998-2004)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Opći kriminalitet	32.239 57,5	31.739 54,5	38.050 55,6	58.161 74,2	58.772 75,4	62.249 77,4	67.461 79,0
Gospodarski kriminalitet	8.888 15,8	9.271 15,9	10.571 15,4	7.851 10,0	6.764 8,7	6.369 7,9	6.754 7,9
Zlouporaba droga	5.007 8,9	6.468 11,1	7.338 10,7	8.609 10,9	8.717 11,2	7.992 9,9	7.529 8,8
Kaznena djela na štetu maloljetnika	1.004 1,8	1.751 3,0	2.024 2,9	2.572 3,3	2.770 3,5	3.680 4,6	4.624 5,4
Cestovni promet	2.651 4,7	2.467 3,0	2.569 3,7	2.621 3,3	2.542 3,3	2.724 3,4	2.466 2,9
Ukupno kaznenih djela	56.105 100,0	58.190 100,0	68.377 100,0	78.351 100,0	77.905 100,0	80.377 100,0	85.416 100,0

Grafikon 2.

Prijavljena kaznena djela općeg kriminaliteta

Grafikon 2 prikazuje prijavljena kaznena djela općeg kriminaliteta (kaznena djela protiv života i tijela, spolne slobode i spolnog ćudoređa te imovine). Opći kriminalitet pokazuje značajan porast u 2001. godini, nakon koje slijedi stabilan trend rasta. Najzastupljeniji u toj skupini su imovinski delikti koji prate naznačeni trend porasta, dok su krvni i seksualni delikti značajno manje zastupljeni.

Tablica 7 sadržava strukturu kaznenih djela protiv života i tijela. Vidi se dominacija teške tjelesne ozljede koja čini glavninu ove skupine kaznenih djela. Sa znatno manjim udjelom javlja se ubojstvo u pokušaju, a s još manjim dovršeno ubojstvo.

Tablica 7.

Prijavljena kaznena djela općeg kriminaliteta - život i tijelo (1998-2004)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Ubojstvo	105 7,0	111 7,8	101 7,3	81 5,3	73 4,6	67 4,3	83 5,8
Ubojstvo-pokušaj	188 12,6	181 12,8	184 13,3	179 11,7	185 11,7	157 10,2	150 10,4
Teška tjelesna ozljeda	1.141 76,3	1.054 74,5	1.009 73,2	1.244 81,6	1.286 81,2	1.276 82,7	1.178 81,8
Ukupno život i tijelo	1.495 100,0	1.415 100,0	1.379 100,0	1.525 100,0	1.583 100,0	1.543 100,0	1.440 100,0

Grafikon 3.

Kaznena djela protiv života i tijela

U grafikonu 3 možemo uočiti trendove u prijavljenim kaznenim djelima protiv života i tijela. Vidi se blagi pad te vrste kriminaliteta do 2000. godine nakon koje je u sljedeće dvije godine primjetan porast. Godine 2003. ponovo pada broj prijavljenih kaznenih djela protiv života i tijela, a taj se pad nastavlja i u 2004. godini. Teška tjelesna ozljeda prati navedeni opći trend. Ubojstvo u pokušaju u analiziranom periodu pokazuje manje oscilacije sa silaznim trendom u posljednjih nekoliko godina, a dovršeno ubojstvo pokazuje silazni trend s iznimkom 1999. i 2004. godine.

Tablica 8 pokazuje strukturu prijavljenih seksualnih delikata. Uočljiva je dominacija bludnih radnji nakon kojih slijede dovršena silovanja. Uočljive su manje oscilacije u udjelu tih kaznenih djela u ukupnoj masi prijavljenih seksualnih delikata.

Tablica 8.

Prijavljena kaznena djela općeg kriminaliteta – spolna sloboda
i spolno ćudoređe (1998-2004)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Silovanje	88 25,7	94 19,6	98 16,4	59 11,6	67 15,7	119 21,7	81 16,7
Silovanje-pokušaj	33 9,6	25 5,2	30 5,0	36 7,1	21 4,9	37 6,7	26 5,4
Bludne radnje	100 29,2	152 31,7	248 41,6	183 36,0	155 36,3	178 32,4	157 32,4
ukupno	342 100,0	480 100,0	599 100,0	508 100,0	427 100,0	549 100,0	485 100,0

Grafikon 4.

Prijavljena kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa

Grafikon 4 pokazuje kretanje prijavljenih seksualnih delikata u analiziranom periodu. Uočljive su značajne oscilacije u dva najviša perioda – 2000. i 2003. Sva navedena kaznena djela uglavnom prate opće oscilacije.

Tablica 9 sadržava strukturu imovinskog kriminaliteta u periodu od 1998. do 2004. godine. Razvidan je dominantan udio teških krađa koje čine više od polovice imovinskog kriminaliteta u svakoj promatranoj godini (osim 2000). Udio krađa je manji od 1/3, udio razbojništva kreće se od 1,4% 2001. godine do 2,9% 2004. godine, dok razbojnička krađa pokazuje najstabilniju zastupljenost koja se kreće od 0,1% do 0,3%.

Tablica 9.

Prijavljena kaznena djela općeg kriminaliteta – imovina (1998-2004)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Teške krađe	16.437 51,1	15.759 51,2	18.958 47,5	23.865 53,7	24.922 55,7	26.089 55,4	28.665 56,4
Krađe	8.403 26,1	8.580 27,9	10.994 27,5	13.271 29,9	12.867 28,7	14.421 30,6	15.085 29,7
Razbojništvo	690 2,1	622 2,0	732 1,8	722 1,6	1.085 2,4	1.131 2,4	1.504 2,9
Razbojnička krađa	38 0,1	45 0,1	70 0,2	79 0,2	119 0,3	105 0,2	118 0,2
Ukupno	32.182 100,0	30.789 100,0	39.943 100,0	44.400 100,0	44.755 100,0	47.105 100,0	50.817 100,0

Grafikon 5.

Prijavljena kaznena djela protiv imovine

U grafikonu 5 vidi se značajan porast prijavljenog imovinskog kriminaliteta koji počinje od 2000. godine. Sva analizirana kazena djela, uz manje oscilacije, prate taj uzlazni trend.

Tablica 10 sadržava podatke o viktimizaciji djece i maloljetnika (navedena su kaznena djela s najvećom incidencijom). Vidi se da se udio silovanja s pokušajem kreće od 0,4% 2004. godine do 2,3% 1998. godine; spolnog odnošaja s djetetom od 1,2% 2004. do 4,2% 1998. godine; bludnih radnji od 2,4% 2004. godine do 10% 1998; zadovoljenja pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom od 1,6% 2003. do 6,1% 2000. godine; zapuštanja i zlostavljanja djece i maloljetnih osoba od 44% 2002. godine do 59,7% 2000. te nasilničkog ponašanja u obitelji od 17,3% (otkada je uvedeno to kazneno djelo) do 31,6% 2004. godine.

Tablica 10.

Prijavljena kaznena djela na štetu djece i maloljetnika (1998-2004)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Silovanje (s pokušajem)	23 2,3	23 1,3	25 1,2	17 0,7	13 0,5	37 1,0	21 0,4
Spolni odnošaj s djetetom	42 4,2	39 2,2	47 2,3	56 2,2	52 1,9	57 1,5	58 1,2
Bludne radnje	100 10,0	130 7,3	194 9,6	106 4,1	105 3,8	102 2,8	110 2,4
Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom	56 5,6	77 4,3	123 6,1	104 4,0	51 1,8	61 1,6	95 2,0
Zapuštanje i zlostavljanje	505 50,3	1.037 58,3	1.209 59,7	1.224 47,6	1.304 47,1	1.619 44,0	2.107 45,6
Nasilničko ponašanje u obitelji	-	-	-	443 17,3	612 22,1	1.118 30,4	1.463 31,6
Ukupno	1.004 100,0	1.778 100,0	2.024 100,0	2.572 100,0	2.770 100,0	3.680 100,0	4.624 100,0

Grafikon 6 prikazuje porast prijave kaznenih djela na štetu djece i maloljetnika koji je osobito visok od 2002. godine. Zapuštanje i zlostavljanje djece i maloljetnih osoba i nasilničko ponašanje u obitelji pokazuju poseban porast. Naravno, kod tih se kaznenih djela postavlja pitanje je li riječ o stvarnom porastu te vrste viktimizacije djece i maloljetnika ili je riječ o većoj spremnosti za prijavljivanje tih kaznenih djela. U traženju odgovora na to pitanje ne treba zanemariti društveni kontekst koji u posljednjem dijelu analiziranog perioda karakterizira upravo senzibiliziranje javnosti i usavršavanje stručnjaka te razvoj politike netoleriranja nasilničkog ponašanja u obitelji, posebice prema djeci i maloljetnicima.

Grafikon 6.

Prijavljena kaznena djela na štetu djece i maloljetnika

1.2. Prijavljene punoljetne osobe

U ovom poglavlju analizira se stanje i struktura kriminaliteta prema podacima Državnog zavoda za statistiku (godišnja izvješća za punoljetne osobe – prijave, optužbe i osude od 1998. do 2004. godine). Za razliku od podataka u prethodnom poglavlju u kojem je jedinica promatranja kazneno djelo, ovdje je jedinica promatranja punoljetna osoba.

U grafikonu 7 prikazano je kretanje broja prijavljenih, optuženih i osuđenih punoljetnih osoba u periodu od 1995. do 2000. godine. Kretanje broja prijavljenih punoljetnih osoba nakon oscilacija u periodu od 1995. do 2000. godine pokazuje jasan i oštar trend rasta. Broj optuženih osoba pokazuje znatno blaži trend rasta u periodu od 2001. do 2004. godine, dok broj osuđenih osoba nakon blagog pada u periodu od 1995. do 1998. godine pokazuje tendenciju porasta.

Grafikon 7.

Punoljetne osobe: prijave, optuženja, osude

Tablica 11 daje uvid u strukturu kriminaliteta prijavljenih punoljetnih osoba. Počinitelji koji s najvećim udjelom sudjeluju u analiziranom periodu jesu počinitelji kaznenih djela protiv privatne imovine, kojih se udio u ukupnom kriminalitetu povećava u navedenom periodu – tako 1998. godine sudjeluju u ukupnoj masi prijavljenih sa 43,2%, a 2004. godine sa 54,6%. Prijave zbog kaznenih djela protiv života i tijela pokazuju blago smanjenje njihova udjela u ukupnoj masi prijave koje se kreće od najvišeg u 1998. godini – 4,8% do 2,3% u 2004. godini. Prijave zbog kaznenih djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina pokazuju obrnuti trend – 1998. sudjeluju sa 1,6%, a 2004. sa 6,9%. Prijave zbog kaznenih djela protiv Republike Hrvatske pokazuju najviši udio 1998. godine – 2,3%, a u sljedećem periodu pokazuju udio koji se kreće od 0,001% do 0,2%.

Prijave zbog kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom pokazuju blago povećan udio u periodu od 1999. do 2002. godine. Prijave zbog kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa pokazuju relativno stabilan udio u analiziranom periodu, kao i kaznena djela protiv časti i ugleda. Prijave zbog kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži pokazuju blagi trend porasta udjela u ukupnoj masi prijave, dok prijave protiv državne imovine pokazuju udio u silaznom trendu. Prijave zbog kaznenih djela protiv zdravlja ljudi pokazuju najstabilniji udio koji u analiziranom periodu iznosi 0,1%. Prijave zbog kaznenih djela protiv okoliša pokazuju blage oscilacije, a udio prijave protiv opće sigurnosti pokazuju silazni trend. Prijave zbog kaznenih djela protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja pokazuju lagano povećanje udjela u ukupnom broju prijave, dok prijave zbog kaznenih djela protiv pravosuđa pokazuju relativno stabilan udio. Prijave zbog kaznenih djela protiv vjerdostojnosti isprava pokazuju blagi silazni trend, što se bilježi i kod prijave zbog kaznenih djela protiv javnog reda. Prijave zbog kaznenih djela protiv službene dužnosti pokazuju relativno stabilan udio, dok prijave zbog kaznenih djela protiv oružanih snaga Republike Hrvatske pokazuju silazni trend.

Tablica 11.

Prijavljene punoljetne osobe po grupama kaznenih djela

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Ukupno	48.643 100,0	44.893 100,0	45.485 100,0	52.756 100,0	61.889 100,0	69.329 100,0	75403 100,0
Život i tijelo	2.329 4,8	1.704 3,8	1.436 3,1	1.479 2,8	1.579 2,5	1.688 2,4	1.770 2,3
Sloboda i prava čovjeka i građanina	789 1,6	1.613 3,6	2.021 4,4	2.542 4,8	3.402 5,5	4.464 6,4	5.241 6,9
Protiv RH	1.119 2,3	45 0,1	38 0,1	6 0,01	5 0,01	9 0,01	186 0,2
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	3.288 6,7	4.158 9,3	4.521 9,9	4.798 9,1	5.553 9,0	5.264 7,6	5.810 7,7
Spolna sloboda i spolno ćudoređe	267 0,5	248 0,5	307 0,7	297 0,6	316 0,5	422 0,6	410 0,5
Čast i ugled	16 0,03	5 0,01	10 0,02	3 0,01	2 0,003	19 0,03	11 0,01
Brak, obitelj i mladež	737 1,5	889 2,0	895 2,0	1.222 2,3	1.484 2,4	1.744 2,5	2.413 3,2
Državna imovina	4.204 8,6	3.290 7,3	3.079 6,8	2.917 5,5	3.500 5,6	3.825 5,5	2.127 2,8
Privatna imovina	20.997 43,2	20.595 45,9	20.708 45,5	26.581 50,4	32.602 52,7	36.288 52,2	41.200 54,6
Zdravlje ljudi	43 0,1	38 0,1	30 0,1	39 0,1	48 0,1	60 0,1	61 0,1
Okoliš	462 0,9	407 0,9	454 2,0	521 1,0	502 0,8	592 0,8	537 0,7
Opća sigurnost	5.933 12,2	3.648 8,1	3.089 6,8	3.219 6,1	3.113 5,0	3.400 4,9	3.566 4,7
Sigurnost platnog prometa i poslovanja	1.240 2,5	1.864 4,1	2.468 5,4	2.471 4,7	3.037 4,9	3.666 5,3	4.225 5,6
Pravosuđe	347 0,7	414 0,9	427 0,9	505 0,9	546 0,9	619 0,9	642 0,8
Vjerodostojnost isprava	2.615 5,4	2.691 6,0	2.407 5,3	2.568 4,9	2.453 4,0	2.735 3,9	2.951 3,9
Javni red	2.216 4,5	1.665 3,7	1.625 3,6	1.306 2,8	1.435 2,3	1.853 2,7	1.754 2,3
Službena dužnost	1.091 2,2	1.104 2,4	1.230 2,7	1.265 2,4	1.314 2,1	1.774 2,5	1.871 2,5
Oružane snage RH	304 0,6	310 0,7	355 0,8	371 0,7	258 0,4	162 0,2	146 0,2

1.3. Optužene punoljetne osobe

Tablica 12 sadržava podatke o optuženim punoljetnim osobama po skupinama kaznenih djela. Tako je razvidna dominacija optuženja zbog kaznenih djela protiv privatne imovine, premda u strukturi ukupnog broja optuženja sudjeluju s manjim udjelom nego u strukturi prijava (prosječni udio u optuženjima je oko 26%, a u prijavama oko 50%). Na sljedećim mjestima u smislu udjela u ukupnom broju optuženja nalaze se kaznena djela protiv opće sigurnosti (otprilike 14%) te kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (oko 10,7%) i kaznena djela protiv života i tijela (oko 10,1%), što je veći prosječni udio od onog u ukupnoj masi prijavljenih osoba. Broj optuženih osoba u analiziranom periodu prati opće povećanje broja optuženih osoba, no u smislu udjela u strukturi optuženja pokazuje nakon 1998. godine stabilnost. Broj osoba optuženih za kaznena djela protiv opće sigurnosti pokazuje tendenciju pada u analiziranom periodu, a pad se primjećuje i u udjelu optuženja zbog tih kaznenih djela u ukupnom broju optuženja. Broj optuženih osoba zbog kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom pokazuje značajan porast u analiziranom razdoblju, a raste i udio optuženja te vrste kriminaliteta u ukupnom broju optuženja (od 4,6% 1998. godine do 14,3% 2004. godine).

Optuženja za kaznena djela protiv života i tijela pokazuju silazni trend, a pada i njihov udio u ukupnom broju optuženja po godinama. Od ostalih skupina kaznenih djela valja istaknuti i kaznena djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina za koja je razvidan izniman porast u apsolutnom smislu (od 525 1998. godine do 2.377 2004. godine) i u smislu povećanja udjela u ukupnom broju optuženja.

Tablica 12.

Optužene punoljetne osobe po grupama kaznenih djela

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Ukupno	28.702 100,0	27.648 100,0	26.129 100,0	26.145 100,0	27.887 100,0	31.603 100,0	32.557 100,0
Život i tijelo	2.745 9,6	2.752 9,9	2.222 8,5	2.120 8,1	2.057 7,4	2.084 6,6	2.020 6,2
Sloboda i prava čovjeka i građanina	525 1,8	678 2,4	911 3,5	1.044 4,0	1.412 5,1	1.904 6,0	2.377 7,3
Protiv RH	124 0,4	41 0,1	19 0,1	25 0,1	13 0,05	6 0,02	58 0,2
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	1.332 4,6	2.111 7,6	2.501 9,6	2.919 11,2	3.707 13,3	4.184 13,2	4.666 14,3

Nastavak tablice 12.

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
Spolna sloboda i spolno ćudoređe	121 0,4	166 0,6	190 0,7	183 0,7	213 0,8	256 0,8	259 0,8
Ćast i ugled	947 3,3	970 3,5	612 2,3	661 2,5	703 2,5	788 2,5	748 2,3
Brak, obitelj i mladež	394 1,4	689 2,5	655 2,5	650 2,5	923 3,3	1.318 4,2	1.656 5,1
Državna imovina	3.185 11,1	1.841 6,6	1.648 6,3	1.438 5,5	1.341 4,8	1.501 4,7	829 2,5
Privatna imovina	5.801 20,2	7.489 27,1	7.080 27,1	7.299 27,9	7.640 27,4	8.449 26,7	8.994 27,6
Zdravlje ljudi	14 0,05	12 0,04	15 0,06	17 0,06	25 0,1	10 0,03	11 0,03
Okoliš	202 0,7	375 1,3	366 1,4	364 1,4	335 1,2	353 1,1	404 1,2
Opća sigurnost	7.356 25,6	4.303 15,6	3.929 15,0	3.314 12,7	3.145 11,3	3.298 10,4	3.252 10,0
Sigurnost platnog prometa i poslovanja	615 2,1	634 2,3	936 3,6	1.165 4,4	1.301 4,7	1.335 4,2	1.408 4,3
Pravosuđe	258 0,9	290 1,0	275 1,05	279 1,1	284 1,0	378 1,2	373 1,1
Vjerodostojnost isprava	1.752 6,1	2.197 7,9	2.013 7,7	2.093 8,0	2.317 8,3	2.774 8,8	2.638 8,1
Javni red	1.618 5,6	1.810 6,5	1.541 5,9	1.301 5,0	1.108 4,0	1.441 4,5	1.488 4,6
Službena dužnost	566 2,0	689 2,5	651 2,5	665 2,5	588 2,1	633 2,0	705 2,2
Oružane snage RH	186 0,6	226 0,8	237 0,9	272 1,0	249 0,9	237 0,7	177 0,5

U tablici 13 su podaci o broju optuženih punoljetnih žena, a postoci se odnose na ukupan broj optuženih punoljetnih osoba. Kriminalitet se, povijesno gledano, više vezivao uz muški spol s obzirom na to da je incidencija kriminaliteta žena bila znatno manja. U stručnoj literaturi raspon udjela žena u kriminalitetu kreće se od 11-20% (Singer, Kovčo Vukadin, Cajner Mraović, 2002), a u poglavlju u kojem se navode podaci za prostor Europe nalazi se podatak po kojem je udio žena u kriminalitetu manji od 30%. Također se žena – delinkvent smatrala manje opasnom od muškarca. Suvremena slika spolne distribucije kriminaliteta i dalje svjedoči o manjem udjelu kriminaliteta, premda se struktura kriminaliteta žena polako mijenja.

Prosječni udio žena u ukupnom broju optuženih punoljetnih osoba u analiziranom razdoblju iznosi 10,3%, a podaci o strukturi kriminaliteta pokazuju kako

su najzastupljenije u skupini kaznenih djela protiv zdravlja ljudi (24,3%), protiv službene dužnosti (22%) i protiv braka, obitelji i mladeži (20%). Zastupljenost žena u tim skupinama kaznenih djela dvaput je veća od njihove zastupljenosti u ukupnom kriminalitetu.

Najmanji prosječni udio žena u ukupnom broju optuženih osoba vidi se kod kaznenih djela protiv oružanih snaga RH i kaznenih djela protiv okoliša. Pro-matra li se udio žena prema pojedinim godinama, uočava se vrlo blagi rast udjela u ukupnom broju optuženih osoba. U skupini kaznenih djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina primjetan je porast broja optuženih žena, a isto se primjećuje i u skupini kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, protiv privatne imovine, protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja te službene dužnosti. U odnosu na relativni udio u ukupnoj masi optuženja za pojedine skupine kaznenih djela uočava se blagi pad udjela u skupini kaznenih djela protiv sloboda i prava čovjeka i građanina, blagi porast u skupini kaznenih djela protiv opće sigurnosti, sigurnosti platnog prometa i poslovanja, vjerodostojnosti isprava i službene dužnosti, dok su u skupini kaznenih djela protiv zdravlja ljudi primjetne znatne oscilacije.

Tablica 13.

Optužene ženske punoljetne osobe po grupama kaznenih djela

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	2.607 9,1	2.812 10,2	2.572 9,8	2.685 10,3	2.980 10,7	3.468 11,0	3.660 11,2	10,3
Život i tijelo	282 10,3	272 9,9	201 9,0	190 9,0	163 7,9	166 8,0	173 8,6	8,9
Sloboda i prava čovjeka i građanina	66 12,6	81 11,9	74 8,1	94 9,0	133 9,4	157 8,2	181 7,6	9,5
Protiv RH	4 3,2	1 2,4	2 10,5	-	-	-	-	5,4
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	79 5,9	145 6,9	150 6,0	182 6,2	205 5,5	290 6,9	294 6,3	6,2
Spolna sloboda i spolno ćudoređe	3 2,5	5 3,0	7 3,7	5 2,7	9 4,2	8 3,1	11 4,2	3,3
Čast i ugled	297 31,4	299 30,8	188 30,7	190 28,7	202 28,7	259 32,9	259 34,6	31,1
Brak, obitelj i mladež	73 18,5	148 21,5	142 21,7	138 21,1	177 19,2	265 20,1	295 17,8	20,0
Državna imovina	246 7,7	152 8,2	164 9,9	143 9,9	129 9,6	178 11,8	76 9,2	9,5
Privatna imovina	512 8,8	767 10,2	708 10,0	776 10,6	842 11,0	854 10,1	1.006 11,2	10,3

Nastavak tablice 13.

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Zdravlje ljudi	1 7,1	4 33,3	4 26,7	2 11,8	6 24,0	4 40,0	3 27,3	24,3
Okoliš	1 0,5	1 0,3	3 0,8	9 2,5	5 1,5	1 0,3	3 0,7	0,9
Opća sigurnost	563 7,6	368 8,5	312 7,9	299 9,0	314 10,0	332 10,1	350 10,8	9,1
Sigurnost platnog prometa i poslovanja	87 14,1	87 13,7	148 15,8	204 17,5	247 19,0	234 17,5	257 18,2	16,5
Pravosuđe	44 17,0	48 16,5	53 19,3	41 14,7	43 15,1	74 19,6	89 23,9	18,0
Vjerodostojnost isprava	125 7,1	191 8,7	175 8,7	186 8,9	222 9,6	298 10,7	295 11,2	9,3
Javni red	72 4,4	83 4,6	50 3,2	46 3,5	43 3,9	70 4,8	81 5,4	4,2
Službena dužnost	82 14,5	128 18,6	155 23,8	142 21,3	130 22,1	169 26,7	192 27,2	22,0
Oružane snage RH	1 0,5	-	-	-	-	1 0,4	-	0,4

U sljedećim tablicama (14 i 15) prikazuje se trajanje postupka. Realizacija načela hitnosti kaznenog postupka ima važno generalnopreventivno i specijalno-preventivno značenje.

Tablica 14 sadržava podatke o trajanju postupka od prijave do pravomoćne odluke. Iz prosječnih vrijednosti izračunanih za analizirani period razvidno je da udio trajanja postupka raste protekom vremena. Isti obrazac prisutan je za svaku pojedinu godinu.

Tablica 14.

Trajanje postupka od prijave do pravomoćne odluke

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Do 1 mjeseca	212 0,8	237 0,9	307 1,2	302 1,2	395 1,4	568 1,9	1.001 3,1	1,5
1-2 mjeseca	230 0,8	420 1,6	626 2,5	651 2,6	788 2,9	1.151 3,8	1.773 5,5	2,8
2-4 mjeseca	847 3,1	1.330 5,0	1.716 6,7	1.886 7,4	1.968 7,2	2.736 9,0	3.245 10,2	6,9
4-6 mjeseci	1.182 4,2	1.492 5,6	1.624 6,4	1.880 7,4	2.103 7,7	2.220 7,3	2.475 7,8	6,6

Nastavak tablice 14.

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
6-12 mjeseci	3.572 12,9	3.903 14,6	3.770 14,8	4.155 16,4	4.390 16,1	4.962 16,3	5.229 17,0	15,4
1 godina i više	21.621 78,1	19.296 72,3	17.366 68,3	16.493 65,0	17.660 64,7	18.862 61,8	18.168 57,0	66,7
UKUPNO	27.664 100,0	26.678 100,0	25.409 100,0	25.367 100,0	27.304 100,0	30.499 100,0	31.891 100,0	100,0

Tablica 15 sadržava podatke o trajanju postupka od optužbe do pravomoćne odluke. I ovdje je primjetan obrazac uočen i u prethodnoj tablici s iznimkom za trajanje postupka od 2 do 4 mjeseca i od 4 do 6 mjeseci gdje se vidi blago veća zastupljenost kraćeg trajanja postupka. Podaci predočeni u ove dvije tablice upozoravaju ako o njima razmišljamo u kontekstu navedenog načela hitnosti, no bilo bi nekorektno suditi o učinkovitosti rada tijela pravosuđa samo na temelju iznošenja tih podataka. Sasvim sigurno detaljnija studija o razlozima za takvu sliku bila bi zanimljiva tema koja bi osvijetlila čitav niz procesnih, ali i organizacijskih pitanja.

Tablica 15.

Trajanje postupka od optužbe do pravomoćne odluke

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Do 1 mjeseca	499 1,7	695 2,5	869 3,3	880 3,4	1.186 4,2	1.865 5,9	2.822 8,7	4,2
1-2 mjeseca	726 2,5	1.133 4,1	1.396 5,3	1.355 5,2	1.662 5,9	2.403 7,6	2.806 8,6	5,6
2-4 mjeseca	1.961 6,8	2.468 8,9	2.559 9,8	2.862 10,9	2.894 10,4	3.673 11,6	3.845 11,8	10,0
4-6 mjeseci	2.124 7,4	2.238 8,1	2.113 8,1	2.261 8,6	2.356 8,4	2.505 7,9	2.575 7,9	8,1
6-12 mjeseci	4.689 16,3	4.953 17,9	4.009 15,3	4.073 15,6	4.422 15,8	4.740 15,0	4.907 15,1	15,9
1 godina i više	18.703 65,2	16.161 58,4	15.183 58,1	14.714 56,3	15.367 55,1	16.417 51,9	15.602 47,9	56,1
UKUPNO	28.702 100,0	27.648 100,0	26.129 100,0	26.145 100,0	27.887 100,0	31.603 100,0	32.557 100,0	100,0

Tablica 16 sadržava podatke o vrstama odluka za optužene punoljetne osobe. Više od jedne trećine osoba u analiziranom periodu nije proglašeno krivima, što je dosta visok podatak koji pokazuje i stabilnost jer Singer i sur. (2000) navode slične podatke u prije analiziranom razdoblju. U najvećem broju

slučajeva radilo se o obustavi postupka (21,1%), nakon koje slijedi odbijanje optužbe (9%) te oslobađanje od optužbe (5,8%). Gledaju li se apsolutne brojke, uočava se porast broja osoba koje se proglašava krivima – sa 42,6% 1998. godine do čak 73,2% 2004. godine. Obustave postupka pokazuju smanjenje udjela u analiziranom periodu – od 40,9% 1998. godine na 13,2% 2004. godine

Tablica 16.

Optužene punoljetne osobe po vrsti odluke

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	28.702 100,0	27.648 100,0	26.129 100,0	26.145 100,0	27.887 100,0	31.603 100,0	32.557 100,0	100,0
Proglašeni krivima	12.243 42,6	16.209 58,6	16.466 63,0	16.508 63,1	19.040 68,3	22.939 72,6	23.851 73,2	63,1
Odbačena privatna tužba	244 0,8	216 0,8	159 0,6	242 0,9	157 0,6	196 0,6	N	0,7
Obustavljen postupak	11.740 40,9	6.830 24,7	5.711 21,8	5.045 19,3	4.355 15,6	4.121 13,0	4.293 13,2	21,2
Oslobodena od optužbe	1.629 5,7	1.623 5,9	1.419 5,4	1.543 5,9	1.787 6,4	1.818 5,7	1.760 5,4	5,8
Optužba odbijena	2.805 9,8	2.693 9,7	2.297 8,8	2.717 10,4	2.457 8,8	2.467 7,8	2.591 7,9	9,0
Neubrojive osobe	25 0,1	60 0,2	75 0,3	87 0,3	89 0,3	62 0,2	62 0,2	0,2
Sigurnosne mjere bez kazne	16 0,05	20 0,07	2 0,01	3 0,01	2 0,01	N	N	0,03

1.4. Osuđene punoljetne osobe

U ovom dijelu analiziraju se podaci za osuđene punoljetne osobe. Tako tablica 17 sadržava podatke o izrečenim sankcijama. Gledaju li se podaci o prosječnom izricanju pojedine sankcije u promatranom periodu, uočava se dominantnost uvjetne kazne zatvora koja se prosječno izricala u 52,6% slučajeva, a nakon nje s daleko manjim udjelom slijede sigurnosne mjere (15,2%) i novčana kazna (12,3%). Analiza apsolutnih brojki pokazuje rast broja osoba kojima je u analiziranom periodu izrečena sankcija. U odnosu na trendove u udjelu izricanja pojedinih sankcija u ukupnom broju sankcija, uočava se blagi silazni trend izricanja bezuvjetne kazne zatvora, uzlazni trend izricanja sigurnosnih mjera, dok su kod ostalih sankcija u smislu njihova udjela u ukupnoj masi izrečenih sankcija primjetne oscilacije.

Tablica 17.

Osuđene punoljetne osobe prema izrečenim sankcijama

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjeak %
Ukupno	14.982 100,0	19.787 100,0	20.606 100,0	20.938 100,0	23.684 100,0	28.775 100,0	31.405 100,0	100,0
Dugotrajni zatvor	-	-	1 0,004	2 0,01	8 0,03	2 0,007	4 0,01	0,01
Kazna zatvora	1.648 11,0	2.028 10,2	2.132 10,3	2.030 9,7	2.228 9,4	2.527 8,8	2.729 8,7	9,7
Zatvor - uvjetno	8.958 59,8	11.315 57,2	10.778 52,3	10.640 50,8	11.863 50,1	15.256 53,0	16.386 52,2	53,6
Novčana kazna	1.282 8,5	2.100 10,6	2.718 13,2	2.885 13,8	3.738 15,8	3.863 13,4	3.491 11,1	12,3
Novčana kazna - uvjetno	122 0,8	160 0,8	221 1,1	180 0,8	225 0,9	225 0,8	158 0,5	0,8
Sudska opomena	169 1,1	309 1,6	353 1,7	451 2,1	560 2,4	607 2,1	653 2,1	1,9
Proglašeni krivim - oslobođeni kazne	24 0,1	66 0,3	59 0,3	55 0,3	57 0,2	58 0,2	72 0,2	0,2
Odgojne mjere	32 0,2	159 0,8	175 0,8	226 1,1	310 1,3	269 0,9	224 0,7	0,8
Maloljetnički zatvor	2 0,01	8 0,04	9 0,04	17 0,08	11 0,04	16 0,05	24 0,07	0,5
Pridržaj maloljet- ničkog zatvora	6 0,04	7 0,03	20 0,1	22 0,1	40 0,2	116 0,4	110 0,3	0,2
Sigurnosne mjere	1.821 12,1	2.481 12,5	2.955 14,3	3.235 15,4	3.623 15,3	4.693 16,3	6.366 20,3	15,2
Oduzimanje imovinske koristi	806 5,4	1.087 5,5	1.105 5,4	1.067 5,1	924 3,9	1.079 3,7	1.065 3,4	4,6
Sporedna novčana kazna	112 0,7	67 0,3	80 0,4	128 0,6	97 0,4	64 0,2	123 0,4	0,4

Distribucija osuda prema dobi osuđene osoba prikazana je u tablici 18. Iz izračunanih prosječnih vrijednosti za ukupan promatrani period vidi se relativno najveća zastupljenost dobne skupine od 30 do 39 godina (21,9%), no kad zbrojimo dvije prethodne dobne skupine kako bismo dobili isti raspon kategorije dobi, uočavamo još veću zastupljenost te mlađe dobne kategorije (34,7%). Nakon 39. godine pada broj osuđenih osoba.

Promatramo li kretanje broja osuđenih osoba po apsolutnim brojkama, uočavamo porast osuđivanosti u analiziranom razdoblju. Udio pojedinih dobnih skupina u ukupnom broju osuda pokazuje blagi porast u skupini mlađih maloljetnika, skupine od 21 do 24 godina, od 40 do 49 godina i od 50 do 59 godina te blagi pad u dobnim skupinama od 25 do 29 i od 30 do 39 godina.

Tablica 18.

Osuđene punoljetne osobe prema dobi

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	12.243 100,0	16.206 100,0	16.466 100,0	16.508 100,0	19.040 100,0	22.939 100,0	23.851 100,0	100,0
18-20	1.323 10,8	1.862 11,5	1.815 11,0	2.004 12,1	2.436 12,8	2.984 13,0	3.055 12,8	12,0
21-24	2.122 17,3	2.823 17,4	2.967 18,0	3.100 18,8	3.604 18,9	4.451 19,4	4.477 18,8	18,4
25-29	2.185 17,8	2.722 16,8	2.825 17,1	2.618 15,8	3.018 15,8	3.557 15,5	3.621 15,2	16,3
30-39	3.314 27,1	4.515 27,9	4.327 26,3	4.203 25,5	4.556 23,9	5.346 23,3	5.430 22,7	21,9
40-49	1.921 15,7	2.627 16,2	2.767 16,8	2.789 16,9	3.270 17,2	3.941 17,2	4.118 17,3	16,7
50-59	698 5,7	924 5,7	1.018 6,2	997 6,0	1.235 6,5	1.538 6,7	1.696 7,1	6,3
60 i više	412 3,4	476 2,9	479 2,9	529 3,2	624 3,3	735 3,2	992 4,1	3,3
nepoznato	268 2,2	257 1,6	268 1,6	268 1,6	297 1,5	387 1,7	462 1,9	1,7

U tablici 19 osim dobi uvedena je i kategorija spola osuđene osobe. Žene su zastupljene s prosječnim udjelom od 9,2%, a podaci po pojedinim godinama govore o postojanju uzlaznog trenda udjela žena u skupini osuđenih punoljetnih osoba. Prosječni udio u ukupnom broju osuđenih osoba najviši je u dobnoj skupini od 30 do 39 godina, zatim slijedi dobna skupina od 21 do 24 godine. Prethodno rečeno za dobne kategorije vrijedi i u ovoj tablici – kad se zbroji udio za dobne skupine 21 – 24 i od 25 – 29 godina (da bi se dobio isti dobni obuhvat), dobiva se najveća zastupljenost upravo te skupine. U žena su te dvije dobne kategorije podjednako zastupljene (2,6%). I ovdje se uočava smanjenje osuda porastom dobi osobe, što vrijedi i za muškarce i za žene. Struktura udjela pojedinih dobnih skupina po spolu prati obrazac objašnjen u prethodnoj tablici.

Tablica 19.

Osuđene punoljetne osobe prema dobi i spolu

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	12.243 100,0	16.206 100,0	16.466 100,0	16.508 100,0	19.040 100,0	22.939 100,0	23.851 100,0	100,0
Ukupno Ž	942 7,7	1.410 8,7	1.480 9,0	1.568 9,5	1.859 9,8	2.275 9,9	2.381 10,0	9,2
18-20 M	1.243 10,1	1.767 10,9	1.698 10,3	1.874 11,3	2.273 11,9	2.800 12,2	2.857 12,0	11,2
18-20 Ž	80 0,6	95 0,6	117 0,7	130 0,8	163 0,8	184 0,8	198 0,8	0,7
21-24 M	2.006 16,4	2.630 16,2	2.785 16,9	2.860 17,3	3.340 17,5	4.099 17,9	4.140 17,3	17,1
21-24 Ž	116 0,9	193 1,2	182 1,1	240 1,4	264 1,4	352 1,5	337 1,4	1,3
25-29 M	2.034 16,6	2.496 15,4	2.585 15,7	2.406 14,6	2.771 14,5	3.243 14,1	3.309 13,9	15,0
25-29 Ž	151 1,2	226 1,4	240 1,4	212 1,3	247 1,3	314 1,4	312 1,3	1,3
30-39 M	3.017 24,6	4.057 25,0	3.863 23,5	3.773 22,8	4.065 21,3	4.744 20,7	4.824 20,2	22,6
30-39 Ž	297 2,4	458 2,8	464 2,8	430 2,6	491 2,6	602 2,6	606 2,5	2,6
40-49 M	1.755 14,3	2.372 14,6	2.452 14,9	2.440 14,8	2.862 15,0	3.446 15,0	3.617 15,2	14,8
40-49 Ž	166 1,3	255 1,6	315 1,9	349 2,1	408 2,1	495 2,1	501 2,1	1,9
50-59 M	626 5,1	827 5,1	921 5,6	871 5,3	1.070 5,6	1.324 5,8	1.458 6,1	5,5
50-59 Ž	72 0,6	97 0,6	97 0,6	126 0,8	165 0,9	214 0,9	238 1,0	0,8
60 > M	372 3,0	406 2,5	434 2,6	471 2,8	533 2,8	649 2,8	848 3,5	2,9
60 > Ž	40 0,3	70 0,4	45 0,3	58 0,3	91 0,5	86 0,4	144 0,6	0,4
Nepoznato M	248 2,0	241 1,5	248 1,5	245 1,5	267 1,4	359 1,6	417 1,7	1,6
Nepoznato Ž	20 0,1	16 0,1	20 0,1	23 0,1	30 0,1	28 0,1	45 0,2	0,1

Recidivizam je važno obilježje u analizi kriminaliteta jer govori o tzv "tvrdokornoj" delinkventnoj populaciji na koju prethodne intervencije društva

u smislu formalnog odgovora na njihovo delinkventno ponašanje nisu polučile željene rezultate. Tako je broj recidivista značajan podatak za promišljanje mjera kaznene politike i za posrednu procjenu postojećeg pravosudnog sustava, ali i svih drugih subjekata jednog društva u prevenciji kriminaliteta. U tablici 20 prikazani su podaci o povratu i strukturi povrata u analiziranom periodu od sedam godina iz koje se vidi da je povrat prosječno prisutan u 10,4% slučajeva osuđenih osoba. Kad se gleda kretanje apsolutnih brojeva, uočava se porast broja povratnika u skupini osuđenih osoba koji se kreće od 8,4% do čak 19,3%, što je zabrinjavajući podatak. Prosječni podaci o strukturi povrata govore kako je relativno najčešće riječ o nespecijalnom povratu – 52,2% osuđenih već je bilo osuđivano za neka druga kaznena djela. Nije zanemariv podatak o specijalnom povratu koji se pojavljuje u opsegu od gotovo jedne trećine. Prethodna osuđivanost za istovrsna djela pokazuje, uz određene oscilacije, blagi rast, osuđivanost za druga djela pokazuje silaznu tendenciju, dok osuđivanost za istovrsna i druga djela pokazuje stabilan i priličan porast (od 12,7% 1998. godine do 22,6% 2004. godine).

Tablica 20.

Osuđene punoljetne osobe prema prijašnjim osudama

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	28.702 100,0	27.648 100,0	26.129 100,0	26.145 100,0	27.887 100,0	31.603 100,0	23.851 100,0	100,0
Prije osuđivani	2.425 8,4 100	2.238 8,1 100	2.014 7,7 100	2.202 8,4 100	2.666 9,6 100	3.572 11,3 100	4.599 19,3 100	10,4 100
Za istovrsna djela	587 24,2	700 31,3	711 35,3	808 36,7	901 33,8	1.189 33,3	1.445 31,4	32,3
Za druga djela	1.529 63,0	1.254 56,0	1.057 52,5	1.063 48,3	1.330 49,9	1.789 50,1	2.114 45,9	52,2
Za istovrsna i druga	309 12,7	284 12,7	246 12,2	331 15,0	435 16,3	594 16,6	1.040 22,6	15,4

U sljedećih nekoliko tablica prikazana je struktura osuda prema određenim skupinama kaznenih djela, onima koja čine tzv. klasični kriminalitet, tj. onaj od kojeg kod opće populacije postoji najveći strah od viktimizacije. U tablici 21 prikazana je struktura osuda za kaznena djela protiv života i tijela. Prosječni udio kaznenih djela protiv života i tijela u ukupnom broju osuđenih osoba iznosi 6,1%, a u analiziranom periodu primjetno je smanjenje udjela osuda za tu skupinu kaznenih djela (od 7,7% 1998. godine do 4,8% 2004. godine). Prosječna struktura te skupine kaznenih djela govori o najvećoj zastupljenosti teške tjelesne

ozljede (52,7%), nakon koje slijedi tjelesna ozljeda (25,8%), a s najnižim prosječnim udjelom javlja se ubojstvo na mah (1,1%). Kazneno djelo ubojstva pokazuje određene oscilacije u analiziranom periodu, kazeno djelo teškog ubojstva pokazuje silazni trend, osude zbog tjelesnih ozljeda pokazuju silaznu tendenciju za razliku od osuda zbog teške tjelesne ozljede koje pokazuju uzlaznu tendenciju. Osude zbog tjelesne ozljede na mah pokazuju silazni trend, a osude zbog tjelesne ozljede iz nehaja oscilirajuće uzlazni trend.

Tablica 21.

Osuđene punoljetne osobe prema vrsti kaznenog djela: život i tijelo

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	12.243 100,0	16.206 100,0	16.466 100,0	16.508 100,0	19.040 100,0	22.939 100,0	23.851 100,0	100,0
Život i tijelo	945 7,7 100	1.162 7,2 100	976 5,9 100	991 6,0 100	1.041 5,5 100	1.211 5,3 100	1.145 4,8 100	6,1 100
Ubojstvo	103 10,9	121 10,4	132 13,5	142 14,3	123 11,8	136 11,2	113 9,9	11,7
Teško ubojstvo	-	41 3,5	33 3,4	23 2,3	25 2,4	13 1,1	13 1,1	2,3
Ubojstvo na mah	-	-	-	-	16 1,5	10 0,8	10 0,9	1,1
Tjelesna ozljeda	288 30,5	326 28,0	258 26,4	273 27,5	254 24,4	296 24,4	226 19,7	25,8
Teška tjelesna ozljeda	443 46,9	593 51,0	477 48,9	483 48,7	558 53,6	685 56,6	724 63,2	52,7
Tjelesna ozljeda na mah	31 3,3	18 1,5	11 1,1	10 1,0	11 1,0	10 0,8	9 0,8	1,4
Tjelesna ozljeda iz nehaja	22 2,3	26 2,2	36 3,7	33 3,3	30 2,9	49 4,0	37 3,2	3,1

Osude zbog kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa sudjeluju u analiziranom periodu s prosječnim udjelom od 0,7%, a u asolutnom smislu pokazuju povećanje. Struktura te skupine kaznenih djela govori o prosječno najvećoj zastupljenosti silovanja (34,3%) i bludnih radnji (31,7%), dok se ostala kaznena djela pojavljuju u manjem udjelu. Udio osuda za silovanje u ovoj skupini kaznenih djela pokazuje određene oscilacije, osude za spolni odnosaj s djetetom u četiri su promatrane godine (za ostale godine nema podatka) u padu, bludne radnje također pokazuju oscilacije, zadovoljenje pohote pred djetetom pokazuje porast, a podvođenje također oscilira.

Tablica 22.

Osuđene punoljetne osobe prema vrsti kaznenog djela:
spolna sloboda i spolno ćudoređe

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	12.243 100,0	16.206 100,0	16.466 100,0	16.508 100,0	19.040 100,0	22.939 100,0	23.851 100,0	100,0
Spolna sloboda	83 0,7 100	115 0,7 100	124 0,7 100	123 0,7 100	145 0,8 100	185 0,8 100	184 0,8 100	0,7 100
Silovanje	29 34,9	41 35,6	57 45,9	35 28,4	42 29,0	62 33,5	61 33,1	34,3
Spolni odnošaj s djetetom	N	N	N	22 17,9	20 13,8	22 11,9	15 8,1	12,9
Bludne radnje	27 32,5	37 32,2	26 20,9	44 35,8	53 36,5	63 34,0	55 29,9	31,7
Zadovoljenje pohote (pred djetetom, pred maloljetnikom)	N	N	N	7 5,7	12 8,3	14 7,6	24 13,0	8,7
Podvođenje	N	N	N	6 4,9	8 5,5	10 5,4	8 4,3	5,0

U tablici 23 prikazani su zbirni podaci za kaznena djela imovinskog karaktera – zbrojene su osude za kaznena djela protiv državne i privatne imovine. Iz prosječnih podataka o udjelu u ukupnom broju osuda razvidna je dominacija imovinskog kriminaliteta – ta su kaznena djela zastupljena sa 31,1% i u promatranom periodu pokazuju porast u apsolutnom broju. Prosječna struktura osuda zbog imovinskog kriminaliteta svjedoči o dominantnoj zastupljenosti krađa (32,4%) i teških krađa (31%). Apsolutni broj osuda zbog krađa u analiziranom periodu oscilira, a primjetno je blago opadanje udjela osuda za to kazneno djelo. Osude zbog teških krađa u apsolutnom su broju u porastu, dok udio osuda u ukupnom broju osuda oscilira. Razbojništvo u apsolutnom broju pokazuje izniman porast – sa 83 osude 1998. godine na 249 osuda 2004. godine. Udio osuda za razbojništvo u ukupnom broju osuda pokazuje, uz iznimku 2002. i 2003. godine, rast. Osude zbog utaje pokazuju oscilirajuće kretanje, dok osude zbog uništenja i oštećenja tuđe stvari i prijevare pokazuju porast i u apsolutnom i u relativnom smislu.

Tablica 23.

Osuđene punoljetne osobe prema vrsti kaznenog djela:
 imovina (državna i privatna)

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	12.243 100,0	16.206 100,0	16.466 100,0	16.508 100,0	19.040 100,0	22.939 100,0	23.851 100,0	100,0
Imovina	4.021 32,8 100	5.211 32,1 100	5.086 30,9 100	5.194 31,5 100	5.904 31,0 100	6.908 30,1 100	7.037 29,5 100	31,1
Krađa	1.539 38,3	2.032 39,0	1.857 36,5	1.654 31,8	1.653 28,0	1.840 26,6	1.863 26,5	32,4
Teška krađa	1.275 31,7	1.524 29,2	1.564 30,7	1.617 31,1	1.780 30,1	2.263 32,7	2.203 31,3	31,0
Razbojništvo	83 2,1	123 2,4	147 2,9	153 2,9	153 2,6	170 2,5	249 3,5	2,7
Utaja	23 0,6	40 0,8	24 0,5	21 0,4	27 0,4	31 0,4	34 0,5	0,5
Oduzete tuđe pokretne stvari	58 1,4	21 0,4	10 0,2	42 0,8	86 1,4	111 1,6	143 2,0	1,1
Uništene i ošte- ćene tuđe stvari	113 2,8	128 2,4	132 2,6	206 4,0	310 5,2	407 5,9	422 6,0	4,1
Prijevара	576 14,3	857 16,4	834 16,4	936 18,0	1.138 19,3	1.272 18,4	1.238 17,6	17,2

2. Maloljetne osobe

2.1. Prijavljene maloljetne osobe

U grafikonu 8 prikazuje se kretanje broja prijavljenih, optuženih i osuđenih maloljetnih osoba u periodu od 1995. do 2004. godine. Za razliku od grafikona 7 i jasnog trenda rasta prijavljivanja za punoljetne osobe, kod maloljetnika vidimo silazni trend prijavljivanja u posljednjem periodu. Broj optuženja nakon najniže vrijednosti u 1998. godini pokazuje stabilan porast, što je primjetno i za broj osuđenih maloljetnika.

Distribucija podataka o prosječnoj prijavljivosti prema skupinama kaznenih djela (tablica 24) pokazuje najveću zastupljenost kaznenih djela protiv privatne imovine te kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (dominantno kazneno djelo zlouporabe opojnih droga). Udio pojedinih skupina kaznenih djela u ukupnom broju prijavljenih maloljetnika po pojedinim godinama pokazuje različite obrasce – postoji blagi silazni trend udjela kaznenih djela protiv života i tijela, trend rasta kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih

Grafikon 8.

Maloljetne osobe: prijave, optuženja, osude

međunarodnim pravom, blagi silazni trend kaznenih djela protiv državne imovine.

Tablica 24.

Prijavljene maloljetne osobe prema grupama kaznenih djela

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	1.896 100,0	2.267 100,0	2.375 100,0	2.846 100,0	2.822 100,0	2.909 100,0	2.731 100,0	100,0
Život i tijelo	137 7,2	126 5,5	99 4,2	102 3,6	92 3,3	129 4,4	143 5,2	4,7
Sloboda i prava čovjeka i građanina	11 0,6	15 0,7	29 1,2	33 1,1	38 1,3	45 1,5	56 2,0	1,2
Protiv RH	1 0,05	14 0,6	6 0,2	2 0,1	-	1 0,03	-	0,2
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	151 8,0	354 15,6	448 18,9	637 22,4	703 24,9	649 22,3	476 17,4	18,5
Spolna sloboda i spolno ćudoređe	22 1,2	16 0,7	23 1,0	30 1,0	21 0,7	18 0,6	32 1,2	0,9
Ćast i ugled	-	-	1 0,04	-	-	1 0,03	2 0,07	0,05
Brak, obitelj i mladež	1 0,05	-	3 0,1	4 0,1	2 0,07	3 0,1	9 0,3	0,1
Državna imovina	321 16,9	332 14,6	359 15,1	287 10,1	263 9,3	269 9,2	180 6,6	11,7

Nastavak tablice 24.

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Privatna imovina	959 50,6	1.118 49,3	1.115 46,9	1.403 49,3	1.351 47,9	1.451 50,0	1.516 55,5	49,9
Okoliš	5 0,3	2 0,1	5 0,2	4 0,1	4 0,1	2 0,06	6 0,2	0,1
Opća sigurnost	125 6,6	104 4,6	104 4,4	95 3,3	101 3,6	113 3,9	90 3,3	4,2
Sigurnost platnog prometa i poslovanja	3 0,2	30 1,3	34 1,4	51 1,8	49 1,7	48 1,6	39 1,4	1,3
Pravosuđe	3 0,2	10 0,4	10 0,4	10 0,3	12 0,4	14 0,5	10 0,4	0,4
Vjerodostojnost isprava	79 4,2	63 2,8	55 2,3	126 4,4	72 2,5	69 2,4	67 2,4	3,0
Javni red	75 3,9	80 3,5	83 3,5	61 2,1	104 3,7	96 3,3	103 3,8	3,4
Službena dužnost	-	2 0,1	1 0,04	-	1 0,03	-	1 0,04	0,05
Oružane snage RH	-	-	-	1 0,03	9 0,3	-	-	0,2

2.2. Optužene maloljetne osobe

Kao i kod punoljetnih osoba, tako nas i kod maloljetnih zanima podatak o duljini trajanja postupka s obzirom na to da načelo hitnosti ima posebno značenje kod maloljetnih osoba, tj. za korekciju nepoželjnog ponašanja od velike je važnosti da sankcija nastupi što je moguće prije, odnosno da slijedi nepoželjno ponašanje u što kraćem vremenskom roku. Kod maloljetnika je situacija u tom smislu još nepovoljnija nego kod punoljetnih osoba – u čak 82,1% slučajeva u analiziranom periodu postupak od primitka prijave do pravomoćne odluke traje dulje od godine dana. Prosječni uočeni trend rasta udjela s protekom vremena primjetan je u gotovo svim analiziranim godinama.

Tablica 25.

Optužene maloljetne osobe: trajanje postupka
 od primitka prijave do pravomoćne odluke

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	922 100,0	1.026 100,0	1.108 100,0	1.133 100,0	1.277 100,0	1.160 100,0	1.306 100,0	100,0
Do 1 mjeseca	11 1,2	2 0,2	4 0,4	5 0,4	3 0,2	6 0,5	10 0,8	0,5
1-2 mjeseca	8 0,9	3 0,3	2 0,2	7 0,6	3 0,2	3 0,2	10 0,8	0,5
2-4 mjeseca	7 0,7	33 3,2	32 2,9	24 2,1	56 4,4	34 2,9	50 3,8	2,8
4-6 mjeseci	29 3,1	50 4,9	43 3,9	60 5,3	61 4,8	59 5,1	57 4,4	4,5
6-12 mjeseci	57 6,2	97 9,4	113 10,2	129 11,4	139 10,9	104 9,0	125 9,6	9,5
1 godina i više	810 87,8	841 82,0	914 82,5	908 80,1	1.015 79,5	954 82,2	1.054 80,7	82,1

Zakon o sudovima za mladež odražava posebnosti maloljetničkog pravosuđa koje su u skladu sa suvremenim shvaćanjima ponašanja mladih i uspostavljenim međunarodnim pravilima po kojima "sustav maloljetničkog pravosuđa treba naglasiti dobrobit maloljetnika i osigurati da svaka reakcija prema maloljetnim počiniteljima uvijek bude razmjerna okolnostima kako počinitelja tako i kaznog djela" (Pekinška pravila). U kontekstu realiziranja interesa maloljetnika, Zakon o sudovima za mladež dopušta vrlo široku primjenu načela svrhovitosti u svim stadijima kaznog postupka, počevši od postupanja državnog odvjetnika u pretpripremnom postupku do donošenja odluke o izricanju maloljetničke sankcije u postupku pred vijećem za mladež. Postoji i tzv. uvjetovana svrhovitost kojom državni odvjetnik svoju odluku o nepokretanju kaznenog postupka prema maloljetniku uvjetuje ispunjenjem određenih obveza. Iz tablice 26 vidi se da je sankcija izrečena optuženom maloljetniku u 71,5% slučajeva. Podaci o apsolutnom broju optuženih maloljetnih osoba kojima je izrečena sankcija raste u analiziranom periodu do 2002. godine, a udio u ukupnom broju optuženih osoba kreće se od 54,9% do 78%. Sukladno tome, apsolutne brojke o obustavljenim postupcima pokazuju silazni trend do 2001. godine nakon koje slijedi lagani trend rasta, a isti trend je razvidan i u smislu udjela u ukupnom broju optuženih maloljetnih osoba. Najčešće zastupljeni razlozi za obustavu postupka su odustanje državnog odvjetnika od prijedloga za izricanje sankcije (51,5%) te svrhovitost (34,5%).

Tablica 26.

Optužene maloljetne osobe prema vrsti odluke

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	922 100,0	1.026 100,0	1.108 100,0	1.133 100,0	1.277 100,0	1.160 100,0	1.306 100,0	100,0
Izrečena sankcija	506 54,9	697 67,9	787 71,0	884 78,0	994 77,8	875 77,4	963 73,7	71,5
Obustavljen postupak	416 45,1	329 32,1	321 29,0	249 22,0	283 22,2	285 24,6	343 26,3	28,7
Nije kazneno djelo	10 2,4	1 0,3	-	2 0,8	1 0,3	-	5 1,4	1,0
Beznačajno djelo	5 1,2	1 0,3	1 0,3	-	5 1,8	1 0,3	-	0,8
Okolnosti isključuju krivnju	12 2,9	8 2,4	13 4,0	12 4,8	7 2,5	15 5,3	13 3,8	3,7
Nema dokaza	26 6,2	28 8,5	20 6,2	24 9,6	25 8,8	26 9,1	36 10,5	8,4
Optužba odbijena	2 0,5	7 2,1	3 0,9	-	-	1 0,3	-	0,9
Svrhovitost	166 39,9	143 43,5	76 23,7	88 35,3	96 33,9	65 22,8	146 42,6	34,5
DO odustaje od prijedloga za izricanje sankcije	195 46,9	141 42,8	208 64,8	123 49,4	149 52,6	177 62,1	143 41,7	51,5

2.3. Osuđene maloljetne osobe

Tablica 27 sadržava podatke o osuđenim maloljetnim osobama prema grupama kaznenih djela. U apsolutnom smislu u analiziranom se periodu bilježi porast broja osuđenih maloljetnika do 2002. godine. Prosječni podaci o distribuciji osuda prema skupinama kaznenih djela prate obrazac primijećen kod prijavljivivosti – maloljetnici najčešće bivaju osuđeni zbog kaznenih djela protiv privatne imovine (49,2%) i kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (18,4%). U analiziranom periodu bilježi se značajan porast udjela osuđenih odoba zbog kaznenih djela zaštićenih međunarodnim pravom – od najniže vrijednosti 1998. godine: 3,7% do najviše 2002. godine: 26,8%. Udio osuđivanosti zbog kaznenih djela protiv državne imovine je u padu.

Tablica 27.

Osuđene maloljetne osobe prema grupama kaznenih djela

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	506 100,0	697 100,0	787 100,0	884 100,0	994 100,0	875 100,0	963 100,0	100,0
Život i tijelo	35 6,9	57 8,2	53 6,7	35 3,9	45 4,5	43 4,9	42 4,4	5,6
Sloboda i prava čovjeka i građanina	4 0,8	8 1,1	4 0,5	7 0,8	6 0,6	9 1,0	18 1,9	0,9
Protiv RH	-	5 0,7	3 0,4	3 0,3	-	1 0,1	-	0,4
Vrijednosti zaštićene međunarodnim pravom	19 3,7	97 13,9	135 17,1	186 21,0	266 26,8	230 26,3	190 19,7	18,4
Spolna sloboda i spolno ćudoređe	11 2,2	13 1,9	9 1,1	30 3,4	11 1,1	13 1,5	18 1,9	1,9
Brak, obitelj i mladež	-	1 0,1	2 0,2	2 0,2	1 0,1	-	6 0,6	0,2
Državna imovina	103 20,3	97 13,9	149 18,9	81 9,2	79 7,9	65 7,4	56 5,8	11,9
Privatna imovina	277 54,7	335 48,1	360 45,7	454 51,3	460 46,3	402 45,9	504 52,3	49,2
Zdravlje ljudi	1 0,2	-	-	-	-	-	-	0,2
Okoliš	-	1 0,1	1 0,1	-	-	1 0,1	-	0,1
Opća sigurnost	26 5,1	27 3,9	- 4,5	40 4,7	47 3,5	31 4,8	46	4,4
Sigurnost platnog prometa i poslovanja	-	-	2 0,2	10 1,1	33 3,3	37 4,2	27 2,8	2,3
Pravosuđe	-	-	-	3 0,3	1 0,1	3 0,3	3 0,3	0,2
Vjerodostojnost isprava	13 2,6	17 2,4	7 0,9	11 1,2	12 1,3	11 1,2	10 1,0	1,5
Javni red	16 3,2	35 5,0	26 3,3	22 2,5	30 3,0	29 3,3	43 4,5	3,5
Službena dužnost	1 0,2	1 0,1	-	-	-	-	-	0,1
Oružane snage RH	-	2 0,3	-	-	3 0,3	-	-	0,3

U kriminologiji delinkvencije mladih često se u smislu fenomenologije delinkventnog ponašanja mladih navodi sudioništvo. Tako se činjenica da je malo-

ljetnik počinio kazneno djelo u sudioništvu smatra pozitivnijom u smislu kriminološke prognoze od činjenice da je maloljetnik samostalno počinio kazneno djelo, jer samostalno izvršenje kaznenog djela podrazumijeva veći stupanj tzv. "kriminalne volje". Izvršenje kaznenih djela može imati, a često i ima, socijalizacijski karakter kod mladih koji popuštaju pritisku vršnjačke skupine i sudjeluju u izvršenju kaznenog djela premda su svjesni negativnosti takvog ponašanja i premda takvo ponašanje nije uobičajeni izraz njihova sklopa usvojenih vrijednosti.

Tablica 28 sadržava podatke o svojstvu maloljetnika u počinjenom kaznenom djelu i vrsti sudioništava. Izračunani prosječni podaci za analizirani period govore o najvećoj zastupljenosti supočiniteljstva (37,8%) koje pokazuje određene oscilacije po pojedinim godinama. Struktura sudioništva govori da je najčešće riječ o maloljetnikovoj vršnjačkoj skupini – u 44,8% slučajeva kazneno djelo počinjeno je s drugim maloljetnikom ili djetetom. Udio ove vrste sudioništva pokazuje u analiziranom periodu blagi pad.

Tablica 28.

Osuđene maloljetne osobe prema svojstvu u izvršenju djela i sudioništvu

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	506 100,0	697 100,0	787 100,0	884 100,0	994 100,0	875 100,0	963 100,0	100,0
Počinitelj	90 17,8	166 23,8	156 19,8	146 16,5	158 15,9	199 22,7	477 49,5	23,7
Supočinitelj	207 40,9	258 37,0	300 38,1	307 34,7	365 36,7	242 27,6	476 49,4	37,8
Poticatelj	-	-	-	-	-	-	9 0,9	0,9
Pomagatelj	-	-	6 0,8	1 0,1	6 0,6	-	1 0,1	0,4
S punoljetnom osobom	27 5,3	41 5,9	38 4,8	33 3,7	49 4,9	51 5,8	36 3,7	4,9
S maloljetnom osobom, dijete	252 49,8	354 50,8	382 48,5	388 43,9	413 41,5	340 38,8	392 40,7	44,8
Maloljetan, punoljetan, dijete	18 3,5	29 4,2	42 5,3	33 3,7	67 6,7	50 5,7	58 6,0	5,0

Podaci o prijašnjim osudama kod maloljetnih počinitelja imaju posebno značenje jer svjedoče o negativnom pravcu razvoja konkretnog maloljetnika i govore o neučinkovitosti dotada poduzetih mjera i sankcija te nameću nužan oprez za izricanje sljedeće sankcije kako bi se ostvarila svrha sankcija prema

maloljetnicima. Komparacija istih podataka za punoljetne osobe pokazuje kako je recidivizam znatno manje zastupljen kod maloljetnih počinitelja kaznenih djela – 4,1%. Udio recidivizma u ukupnom broju osuđenih maloljetnika pokazuje blagi silazni trend. Podaci o strukturi recidivizma govore o dominaciji tzv. specijalnog povrata – 59% maloljetnika već je prije bilo osuđivano zbog istovrsnih kaznenih djela, što je nepovoljan podatak.

Tablica 29.

Osuđene maloljetne osobe prema prijašnjim osudama

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	506 100,0	697 100,0	787 100,0	884 100,0	994 100,0	875 100,0	963 100,0	100,0
Prijašnje osude	30 5,9	39 5,6	21 2,7	28 3,2	31 3,1	44 5,0	33 3,4	4,1
Istovrsna djela	19 63,3	27 69,2	13 61,9	19 67,8	16 51,6	21 47,7	17 51,5	59,0
Druga djela	11 36,7	12 30,8	8 38,1	9 32,1	15 48,4	20 45,4	15 45,4	39,5
Istovrsna i druga	-	-	-	-	-	-	1 3,0	3,0

Dob i spol klasična su kriminološka obilježja koja se neizostavno analiziraju i u delinkventnom ponašanju maloljetnika. Prosječni udio maloljetnica u ukupnom broju osuđenih maloljetnika manji je od onog koji nalazimo u skupini punoljetnih žena i iznosi 5,4%. Za razliku od uzlaznog trenda koji je primijećen kod punoljetnih žena, ovdje nailazimo određene oscilacije. Podaci o dobnoj zastupljenosti govore o porastu osuđivanosti s porastom dobi maloljetnika. Manja odstupanja od tog obrasca primjetna su u 1998, 1999 i 2001. godini.

Tablica 30.

Osuđene maloljetne osobe prema dobi i spolu

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	506 100,0	697 100,0	787 100,0	884 100,0	994 100,0	875 100,0	963 100,0	100,0
Ukupno žene	23 4,5	42 6,0	41 5,2	51 5,8	51 5,1	53 6,1	52 5,4	5,4
14 Ukupno	105 20,7	135 19,4	153 19,4	144 16,3	166 16,7	124 14,2	143 14,8	17,3
14 Žene	4 0,8	6 0,9	5 0,6	12 1,3	10 1,0	9 1,0	8 0,8	0,9
15 Ukupno	175 34,6	180 25,8	200 25,4	193 21,8	193 19,4	181 20,7	185 19,2	23,8
15 Žene	9 1,8	13 1,9	8 1,0	10 1,1	14 1,4	12 1,4	6 0,6	1,3
16 Ukupno	136 26,9	197 28,3	209 26,5	287 32,4	290 29,2	264 30,2	276 28,7	24,3
16 Žene	6 1,2	14 2,0	10 1,3	16 1,8	15 1,5	14 1,6	22 2,3	1,7
17 Ukupno	90 17,8	185 26,5	225 28,6	260 29,4	345 34,7	306 35,0	359 37,3	29,9
17 Žene	4 0,8	9 1,3	18 2,3	13 1,5	12 1,2	18 2,1	16 1,7	1,5

Sankcije koje se izriču maloljetnim počiniteljima kaznenih djela znatno se razlikuju od onih koje se izriču punoljetnim osobama jer reflektiraju drugačiju svrhu sankcioniranja delinkventnog ponašanja mladih koja se ogleda u pružanju zaštite, brige, pomoći i nadzora te opće i stručne izobrazbe, radi utjecaja na odgoj maloljetnika, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje osobne odgovornosti. U skladu s navedenim, kaznenopravni sustav za maloljetnike poznaje odgojne mjere koje se mogu izricati samo maloljetnim počiniteljima kaznenih djela (i skupini mlađih punoljetnih osoba pod određenim uvjetima). Odgojne mjere dijele se na mjere upozorenja (sudski ukor, posebne obveze, upućivanje u centar za odgoj), mjere pojačanog nadzora (pojačana briga i nadzor, pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak u odgojnoj ustanovi) i zavodske mjere (upućivanje u odgojnu ustanovu, upućivanje u odgojni zavod, upućivanje u posebnu odgojnu ustanovu). Razvrstane su prema intenzitetu i strukturiranosti društvene intervencije i slijede od relativno najblažih (koje se realiziraju u maloljetnikovu okruženju) do onih koje podrazumijevaju izdvajanje maloljetnika iz njegove sredine i smještanje u strukturirano okruženje s većim intenzitetom pedagoškog djelovanja a izriču se uz uvažavanje načela postupnosti – izriče se relativno najblaža sankcija za koju se opravdano smatra da će ispuniti svrhu sankcioniranja delinkventnog ponašanja maloljetnika.

Iz tablice 31 razvidno je dominantno izricanje odgojnih mjera – 96,2%. Kazna maloljetničkog zatvora prosječno se izricala u svega 1,2% slučajeva, a pridržaj maloljetničkog zatvora u 2,6% slučajeva. Treba istaknuti očitu afirmaciju instituta uvedenog 1998. godine, tj. pridržaja maloljetničkog zatvora, kojim se maloljetnik (stariji maloljetnik i mlađi punoljetnik) proglašava krivim za kazneno djelo za koje je moguće izreći kaznu maloljetničkog zatvora, ali se izricanje kazne odgađa na rok kušnje od najmanje jedne do najviše tri godine, s tim da mu se istodobno može izreći odgojna mjera pojačane brige i nadzora i jedna ili više posebnih obveza. Struktura izrečenih odgojnih mjera govori o dominantnoj zastupljenosti izvaninstitucionalnih sankcija – pojačana briga i nadzor izrečena je prosječno u 44,3% slučajeva, a posebne obveze u 23,4% slučajeva. U promatranom periodu primjećuje se silazni trend izricanja sudskog ukora i upućivanja u centar za odgoj.

Tablica 31.

Osuđene maloljetne osobe prema izrečenim sankcijama

	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Prosjek %
Ukupno	506 100,0	697 100,0	787 100,0	884 100,0	994 100,0	875 100,0	963 100,0	100,0
Odgojne mjere	498 98,4	672 96,4	762 96,8	852 96,4	959 96,5	827 94,5	905 94,3	96,2
Sudski ukor	128 25,7	137 20,4	118 15,5	87 10,2	88 9,2	53 6,4	69 7,6	13,6
Posebne obveze	18 3,6	71 10,6	176 23,1	206 24,2	347 36,2	267 32,3	309 34,1	23,4
Centar za odgoj	42 8,4	51 7,6	46 6,0	43 5,0	19 2,0	27 3,3	16 1,8	4,9
Pojačana briga i nadzor	244 49,0	298 44,3	322 42,2	387 45,4	385 40,1	380 45,9	394 43,5	44,3
Pojačana briga i nadzor uz dnevni boravak	24 4,8	29 4,3	19 2,5	16 1,9	11 1,1	14 1,7	28 3,1	2,8
Odgojna ustanova	30 6,0	65 10,0	50 6,6	61 7,1	49 5,1	43 5,2	48 5,3	6,5
Odgojni zavod	8 1,6	16 2,4	26 3,4	50 5,9	55 5,7	35 4,2	31 3,4	3,8
Posebna odgojna ustanova	4 0,8	5 0,7	5 0,6	2 0,2	5 0,5	8 1,0	10 1,1	0,7
Maloljetnički zatvor	4 0,8	12 1,7	11 1,4	15 1,7	8 0,8	11 1,2	7 0,7	1,2
Pridržaj maloljetničkog zatvora	4 0,8	13 1,8	14 1,8	17 1,9	27 2,7	37 4,2	51 5,3	2,6

ZAKLJUČAK

Cilj je ovog rada davanje generalnih naznaka o stanju i kretanju kriminaliteta u Hrvatskoj u periodu od 1998. do 2004. Uvodno su, radi pozicioniranja Hrvatske u europski kontekst, prikazani komparativni podaci za više od 20 zemalja s europskog područja iz kojih je razvidno da se stopa kriminaliteta u Hrvatskoj kreće u donjim granicama. Nakon toga analizirani su podaci policije o broju prijavljenih kaznenih djela iz kojih je razvidan porast broja prijavljenih kaznenih djela u analiziranom periodu, porast tzv. općeg kriminaliteta, porast viktimizacije djece i maloljetnika, porast imovinskog kriminaliteta od 2000. godine (dominantna zastupljenost teških krađa) te pad kaznenih djela protiv života i tijela.

Podaci Državnog zavoda za statistiku za period od 1998. do 2004. godine za prijavljene punoljetne osobe govore također o porastu prijavljivosti i o dominaciji imovinskog kriminaliteta, smanjenju prijave zbog kaznenih djela protiv života i tijela te blagom rastu prijave zbog kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Podaci o osuđenim punoljetnim osobama pokazuju dominaciju uvjetne kazne zatvora, blagi silazni trend izricanja bezuvjetne kazne zatvora te uzlazni trend izricanja sigurnosnih mjera.

Od generalnih obilježja za osuđene punoljetne osobe treba istaknuti dobnu skupinu od 21 do 29 godina kao skupinu "maksimalnog kriminaliteta", udio žena sa 9,2% te povrat u 10,4% slučajeva.

Podaci za maloljetne osobe svjedoče o padu broja prijavljenih maloljetnika od 2001. godine. U smislu strukture prijavljenih maloljetnika, prednjače imovinski delikti te kaznena djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (zlouporaba opojnih droga). Silazni trend primjećuje se kod kaznenih djela protiv života i tijela i kaznenih djela protiv državne imovine, a trend rasta kod kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

Podaci o osuđenim maloljetnim osobama govore o porastu osuda do 2002. godine. U smislu strukture kriminaliteta primjetna je dominacija već prethodno spomenutih imovinskih delikata i kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Supočiniteljstvo je evidentirano u 49,8% slučajeva, a recidiv u 4,1% slučajeva. Maloljetnice sudjeluju u osudama s udjelom od 5,4%. Primjetan je porast osuđivanosti s porastom dobi maloljetnika. U kontekstu izrečenih sankcija dominantne su odgojne mjere – 96,2%, i to one izvaninstitucionalnog karaktera, a značajno je primijetiti afirmaciju pridržaja maloljetničkog zatvora.

Kontrola kriminaliteta vrlo je kompleksno područje koje nadilazi zakonske okvire kažnjavanja kaznenih djela premda se stječe dojam da je u Hrvatskoj stavljen isključivo znak jednakosti između ta dva pojma. U tom se smislu kod svake promjene vlasti dešava promjena u generalnom stajalištu prema "oštrini" kažnjavanja, što može ostaviti dojam nesigurnosti kod građana.

Razvijene zapadne zemlje imaju razrađene nacionalne programe prevencije kriminaliteta koji su strateški okvir za aktivnosti koje realiziraju relevantni društveni subjekti. Pooštrenje kažnjavanja rijetko se navodi kao cilj ili preporuka u takvim strateškim dokumentima jer je svima koji se bave devijantnošću i kriminalitetom jasna njegova slaba učinkovitost. Puno veći naglasak stavlja se na alternativne sankcije, mjere ublaživanja štete nastale kaznenim djelom te preventivne aktivnosti.

Teško je očekivati da bi osmišljavanje kaznene politike u nekom društvu bilo potpuno povjereno stručnjacima iz domene politike i kriminaliteta. Iz tog razloga bilo bi poželjno da su političari senzibilizirani za suvremena poimanja učinkovitog odgovora na kriminalitet. Možda bi u tom smislu bila potrebna nova verzija klasika *Vodič političkog poštenja za kontrolu kriminaliteta* koji su napisali Morris i Hawkins 1970. godine. U knjizi su navedeni sljedeći prijedlozi kao pomoć poštenim političarima koji žele odgovoriti na populističko objašnjenje kriminaliteta kao političkog pitanja:

1. Dajte javnosti podatke o kriminalitetu i kaznenom pravosuđu.
2. Unaprijedite mjerenje stajališta javnosti.
3. Unaprijedite razinu znanja javnosti o kriminalitetu i kaznenom pravosuđu.
4. Unaprijedite kvalitetu informacija dostupnih medijima.
5. Osigurajte jasno objašnjenje izvora financiranja.
6. Zahtijevajte evaluacijska istraživanja za sve zakonske reforme.
7. Kaznite penalni populizam.
8. Fokusirajte se na kažnjavanje u zajednici.
9. Kreirajte politički "štitnik" između političara i kaznenopravnog sustava.
10. Unaprijedite javnu sliku kaznenopravnog sustava.

I na kraju ovog rada, a u kontekstu teme ovogodišnjeg savjetovanja, vrijedno je citirati zaključak II. interkatedarskog sastanka nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole (Mitrović, Tomičić, 2002:588): "Opsežnijim promjenama kaznenog zakonodavstva valja pristupiti nakon temeljitog preispitivanja njihove kriminalnopolitičke opravdanosti. U tom kontekstu postignuća kaznenopravne teorije ne bi smjela biti upotrijebljena kao sredstvo ispunjavanja dnevnapolitičkih zahtjeva. To posebice vrijedi za pooštrenje kaznenopravne represije."

LITERATURA

1. Blumstein, A., Wallman, J. (2000): *The crime drop in America*. New York: Cambridge University Press
2. Chevigny, P. (2003): *The populism of fear. Punishment and society*, 5/1:77-96.
3. Državni zavod za statistiku, RH (2004): *Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004. Statistička izvješća*, br. 1278

4. Državni zavod za statistiku, RH (2003): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2003. Statistička izvješća, br. 1245
5. Državni zavod za statistiku, RH (2002): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2002. Statistička izvješća, br. 1212
6. Državni zavod za statistiku, RH (2001): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2001. Statistička izvješća, br. 1178
7. Državni zavod za statistiku, RH (2000): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2000. Statistička izvješća, br. 1149
8. Državni zavod za statistiku, RH (1999): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1999. Statistička izvješća, br. 1117
9. Državni zavod za statistiku, RH (1998): Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1998. Statistička izvješća, br. 1092
10. Državni zavod za statistiku, RH (2004): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2004. Statistička izvješća, br. 1279
11. Državni zavod za statistiku, RH (2003): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2003. Statistička izvješća, br. 1246
12. Državni zavod za statistiku, RH (2002): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2002. Statistička izvješća, br. 1213
13. Državni zavod za statistiku, RH (2001): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2001. Statistička izvješća, br. 1179
14. Državni zavod za statistiku, RH (2000): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2000. Statistička izvješća, br. 1150
15. Državni zavod za statistiku, RH (1999): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1999. Statistička izvješća, br. 1117
16. Državni zavod za statistiku, RH (1998): Maloljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 1998. Statistička izvješća, br. 1093
17. Mitrović, D., Tomičić, Z. (2002): II. interkatedarski sastanak nastavnika kaznenopravnih predmeta pravnih fakulteta hrvatskih sveučilišta i Visoke policijske škole u Zagrebu. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 9/2:583-590.
18. Riklin, F. (1997), The death of common sense. *Revue internationale de criminologie et de police technique*, 4:387-399.
19. Singer, M., Kovčo Vukadin, I., Cajner Mraović, I. (2002): *Kriminologija*, Globus, Zagreb
20. Singer, M., Zadnik, S., Kovčo, I. (2000): Odluke tijela kaznenog postupka. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 7, br. 2: 637-682.
21. Tonry, M. (2005): Why are Europe's crime rate falling? *Newsletter of the European Society of Criminology*, Vol. 4, No. 2.
22. Tonry, M. (1998): Crime and punishment in America, u: Tonry, M. (ed.): *The handbook of crime and punishment*. Oxford University Press

Summary

THE CONDITION AND TRENDS OF CRIME IN THE REPUBLIC OF CROATIA

The introductory part of this paper presents the overall crime trends in the world as well as in European countries. For the purpose of examining the trends and structure of crime in Croatia, the author analyses police data on recorded crime for the period from 1998 to 2004, and data of the Central Bureau of Statistics for reported, accused and sentenced adults and juveniles. A

slight rise in crime was observed, especially so-called general crime. The age range when most crimes were committed was 21 to 29; females account for 9.2%, and recidivism is recorded in 10.4% of cases. The suspended prison sentence is the most used sentence. A slight drop was recorded in unsuspended prison sentences, and an increase was observed in security measures.

In juvenile crime, a drop was recorded in reported juveniles after 2001. Property crime and drug-related crime prevails. Juveniles commit a criminal offence with accomplices in 37.8% of cases, most often with other juveniles or children (49.8%), recidivism is recorded in 4.1% of cases, and girls make up 5.4%. Educational measures are the most common sanction, and suspended juvenile prison sentences for juveniles are affirmed.

